निर्वाचन पर्यवेक्षण निर्देशिका, २०७९

स्वीकृत मितिः २०७९/०४/२८

प्रस्तावना: निर्वाचन सम्बन्धी काम कारबाहीको पर्यवेक्षणद्वारा निर्वाचनको विश्वसनीयता अभिवृद्धि गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

निर्वाचन आयोग ऐन २०७३ को दफा ५० ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी निर्वाचन आयोगले यो निर्देशिका बनाएको छ ।

परिच्छेद –१
प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :** (१) यस निर्देशिकाको नाम "निर्वाचन पर्यवेक्षण निर्देशिका, २०७९" रहेको छ ।

(२) यो निर्देशिका तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषा :** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा,–

(क) "आयुक्त" भन्नाले आयोगको निर्वाचन आयुक्त सम्झनु पर्छ र सो शब्दले प्रमुख निर्वाचन आयुक्तलाई समेत जनाउँछ ।

(ख) "आयोग" भन्नाले संविधानको धारा २४५ बमोजिमको निर्वाचन आयोग सम्झनु पर्छ ।

(ग) "ऐन" भन्नाले निर्वाचन आयोग ऐन, २०७३ सम्झनु पर्छ ।

(घ) "निर्वाचन" भन्नाले संविधान तथा सङ्घीय कानून बमोजिम हुने राष्ट्रपति, उपराष्ट्रपति, सङ्घीय संसदका सदस्य, प्रदेश सभाका सदस्य वा स्थानीय तहका सदस्यको निर्वाचन सम्झनु पर्छ र सो शब्दले उपनिर्वाचनलाई समेत जनाउँछ ।

(ङ) "निर्वाचन आचारसंहिता" भन्नाले निर्वाचन आयोग ऐन, २०७३ को दफा २२ बमोजिम आयोगले स्वीकृत गरेको निर्वाचन आचारसंहिता सम्झनु पर्छ ।

(च) "निर्वाचन अधिकारी" भन्नाले निर्वाचन कार्यालयको प्रमुख सम्झनु पर्छ ।

(छ) "निर्वाचन कार्यालय" भन्नाले प्रदेश निर्वाचन कार्यालय वा जिल्ला निर्वाचन कार्यालय सम्झनु पर्छ ।

(ज) "निर्वाचन अधिकृत" भन्नाले निर्वाचनको लागि ऐनको दफा १९ बमोजिम नियुक्त भएको मुख्य निर्वाचन अधिकृत वा निर्वाचन अधिकृत सम्झनु पर्छ र सो शब्दले सहायक निर्वाचन अधिकृतलाई समेत जनाउँछ ।

(झ) "निर्वाचन अवलोकनकर्ता" भन्नाले निर्वाचन अवलोकनका लागि दफा ३४ बमोजिम आयोगले आमन्त्रण गरेको वा अनुमति दिएको व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।

(ञ) "पर्यवेक्षक" भन्नाले आयोगबाट पर्यवेक्षणका लागि अनुमति प्राप्त व्यक्ति सम्झनु पर्छ र सो शब्दले पर्यवेक्षण संस्थाबाट पर्यवेक्षण गर्न खटिएको व्यक्तिलाई समेत जनाउँछ ।

(ट) "पर्यवेक्षण" भन्नाले निर्वाचनको समयमा राष्ट्रिय वा अन्तर्राष्ट्रिय पर्यवेक्षक मार्फत गरिने पर्यवेक्षण सम्झनु पर्छ ।

(ठ) "पर्यवेक्षण अनुमति" भन्नाले पर्यवेक्षणको लागि दफा १० बमोजिम दिइने अनुमति सम्झनु पर्छ र सो शब्दले अन्तर्राष्ट्रिय पर्यवेक्षण संस्थालाई दफा ११ बमोजिम दिइने मान्यतालाई समेत जनाउँछ ।

(ड) "पर्यवेक्षण संस्था" भन्नाले आयोगबाट निर्वाचन पर्यवेक्षण गर्न अनुमति प्राप्त स्वदेशी वा विदेशी संस्था सम्झनु पर्छ ।

(ढ) "मतगणना" भन्नाले निर्वाचनमा मतदान भएका मतपत्रबाट उम्मेदवारले पाएको मत र बदर मत गणना गर्ने कार्य सम्झनु पर्छ ।

(ण) "मतदाता" भन्नाले सङ्घीय कानून बमोजिम अन्तिम मतदाता नामावलीमा नाम समावेश भएको व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।

(त) "मतदान अधिकृत" भन्नाले निर्वाचन सम्पन्न गर्न ऐनको दफा १९ तथा निर्वाचन सम्बन्धी प्रचलित सङ्घीय कानून बमोजिम नियुक्त भएको मतदान अधिकृत सम्झनु पर्छ र सो शब्दले सहायक मतदान अधिकृतलाई समेत जनाउँछ ।

(थ) "मतदान केन्द्र" भन्नाले निर्वाचनमा मतदान गर्ने प्रयोजनका लागि आयोगले तोकेको मतदान केन्द्र सम्झनु पर्छ ।

(द) "मतदान स्थल" भन्नाले निर्वाचनमा मतदान गर्ने प्रयोजनका लागि आयोगले तोकेको स्थल सम्झनु पर्छ ।

(ध) "मतपत्र" भन्नाले निर्वाचनमा मतदान गर्नका लागि व्यवस्था गरिएको मतपत्र सम्झनु पर्छ ।

(न) "मतपेटिका" भन्नाले मतदाताले मत सङ्केत गरेको मतपत्र राख्नका लागि आयोगले व्यवस्था गरेको मतपेटिका सम्झनु पर्छ ।

(प) "राजनीतिक दल" भन्नाले सङ्घीय कानून बमोजिम आयोगमा दर्ता भएका राजनीतिक दल सम्झनु पर्छ ।

(फ) "समानुपातिक निर्वाचन प्रणाली" भन्नाले ऐनको दफा ५ बमोजिम सम्पूर्ण देशलाई एक निर्वाचन क्षेत्र मानी दललाई मत दिने र प्रत्येक दलले प्राप्त गरेको कुल मत सङ्ख्याको अनुपातमा त्यस्तो दलको तर्फबाट प्रतिनिधित्व गर्ने उम्मेदवार प्रतिनिधि सभा सदस्यमा निर्वाचित हुने निर्वाचन प्रणाली सम्झनु पर्छ ।

(ब) "समिति" भन्नाले दफा ३ बमोजिमको निर्वाचन पर्यवेक्षण समिति सम्झनु पर्छ ।

(भ) "संविधान" भन्नाले नेपालको संविधान सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद –२

निर्वाचन पर्यवेक्षण सम्बन्धी संरचनागत व्यवस्था

३. **निर्वाचन पर्यवेक्षण समिति :** (१) निर्वाचन पर्यवेक्षणको व्यवस्थापन, समन्वय, सहजीकरण तथा निर्देशनका लागि देहाय बमोजिमको निर्वाचन पर्यवेक्षण समिति रहनेछः–

(क) निर्वाचन आयुक्त (पर्यवेक्षण हेर्ने)	-संयोजक
(ख) सचिव, आयोग	-सदस्य
(ग) सहसचिव, प्रशासन महाशाखा, आयोग	-सदस्य

(घ) सहसचिव, परराष्ट्र मन्त्रालय -सदस्य

(ङ) उपसचिव, योजना, अनुगमन तथा वैदेशिक सम्बन्ध शाखा, आयोग -सदस्य-सचिव

(२) समितिले आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित विषयका विज्ञ वा अन्य पदाधिकारी तथा कर्मचारीलाई समितिको बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(३) समितिको निर्णय समितिको संयोजकले प्रमाणित गर्नेछ ।

(४) समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(५) समितिले आवश्यकता अनुसार अन्य विषयगत उपसमिति वा इकाई गठन गर्न सक्नेछ ।

(६) समितिको सचिवालयको रुपमा आयोगको योजना, अनुगमन तथा वैदेशिक सम्बन्ध शाखाले कार्य गर्नेछ ।

४. **समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :** समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) पर्यवेक्षण सम्बन्धी कार्यको व्यवस्थापन, निर्देशन, समन्वय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने,

(ख) राष्ट्रिय वा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थालाई पर्यवेक्षणका लागि अनुमति प्रदान गर्ने विषयमा आयोग समक्ष सिफारिस गर्ने,

(ग) अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाबाट खटिई आउने पर्यवेक्षक वा निर्वाचन अवलोकनकर्तालाई दिइने प्रवेशाज्ञा तथा निजहरुले प्रयोग गर्ने सञ्चार उपकरण सम्बन्धमा आवश्यक समन्वय र सहजीकरण गर्ने सम्बन्धमा सचिवालयलाई आवश्यक निर्देशन दिने,

(घ) पर्यवेक्षण सम्बन्धमा कुनै उजुरी वा गुनासो आएमा समाधान गर्ने गराउने र आयोगबाट निर्णय गर्नुपर्ने विषयका सम्बन्धमा आवश्यक छानबिन गरी रायसहित आयोग समक्ष पेश गर्ने,

(ङ) पर्यवेक्षक, पर्यवेक्षण संस्था वा निर्वाचन अवलोकनकर्ताबाट प्राप्त सूचना तथा प्रतिवेदन विश्लेषण गरी आयोग समक्ष पेश गर्ने,

(च) आयोगले तोकेका अन्य कार्य गर्ने ।

५. **निर्वाचन पर्यवेक्षण स्रोत केन्द्र रहने :** (१) निर्वाचन पर्यवेक्षण सम्बन्धी आवश्यक सूचना उपलव्ध गराउन आयोगको योजना अनुगमन तथा वैदेशिक सम्बन्ध शाखाले निर्वाचन पर्यवेक्षण स्रोत केन्द्रको रुपमा समेत काम गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको निर्वाचन पर्यवेक्षण स्रोत केन्द्रको कार्यविवरण देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) पर्यवेक्षण अनुमति वा पर्यवेक्षक परिचयपत्र प्राप्त गर्ने सम्बन्धमा आयोगबाट भएको नीतिगत व्यवस्था, प्रक्रियागत व्यवस्था तथा अन्य आवश्यक सूचना तथा जानकारी पर्यवेक्षण संस्थालाई उपलब्ध गराउने,

(ख) पर्यवेक्षण संस्थालाई पर्यवेक्षण अनुमति वा पर्यवेक्षकलाई परिचयपत्र प्रदान गर्ने कार्यको लागि सहजीकरण गर्ने,

(ग) आयोग वा समितिबाट भएको निर्देशन बमोजिम निर्वाचन कार्यालय तथा पर्यवेक्षण संस्थालाई सूचना, जानकारी तथा परिपत्रहरू यथासमयमै पठाउने,

(घ) आयोग वा समितिले तोकेका अन्य कार्य गर्ने ।

परिच्छेद –३

निर्वाचन पर्यवेक्षण सम्बन्धी व्यवस्था

६. **निर्वाचन पर्यवेक्षणका लागि अनुमति लिनु पर्ने:** (१) पर्यवेक्षण गर्न चाहने राष्ट्रिय वा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाले आयोगबाट अनुमति लिनु पर्नेछ ।

(२) कुनै व्यक्तिलाई पर्यवेक्षण अनुमति दिने सम्बन्धमा आयोगले दफा ३१ बमोजिम कुनै व्यवस्था गरेमा पर्यवेक्षण गर्न चाहने व्यक्तिले आयोगले गरेको व्यवस्था बमोजिम अनुमति लिई पर्यवेक्षण गर्न सक्नेछ ।

(३) पर्यवेक्षणको अनुमतिका लागि आयोगले राष्ट्रियस्तरमा उपयुक्त माध्यमद्धारा अनुसूची- १ बमोजिमको ढाँचामा सूचना प्रकाशन गरी निवेदन आव्हान गर्न सक्नेछ ।

७. **पर्यवेक्षण अनुमतिको लागि निवेदन दिने:** (१) दफा ६ को उपदफा (३) बमोजिम प्रकाशित सूचनाको आधारमा पर्यवेक्षण गर्न चाहने संस्थाले पर्यवेक्षण गर्ने अनुमतिको लागि देहाय बमोजिमका कागजात संलग्न गरी अनुसूची- २ बमोजिमको ढाँचामा आयोग समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछः-

(क) संस्था दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,
(ख) संस्थाको विधानको प्रतिलिपि,
(ग) संस्था नवीकरण भएको निस्साको प्रतिलिपि,
(घ) संस्थाका कार्यसमितिका पदाधिकारीहरूको विवरण,
(ङ) राष्ट्रिय वा अन्तर्राष्ट्रिय निर्वाचन पर्यवेक्षणको अनुभव भए सोको प्रमाण,
(च) पर्यवेक्षण सम्बन्धमा संस्थाले तयार गरेको ब्रोसर, पुस्तिका, निर्देशिका वा अन्य कुनै प्रकाशन भए सोको प्रति,
(छ) पहिले निर्वाचन पर्यवेक्षण गरेको भए निर्वाचन पर्यवेक्षण प्रतिवेदन बुझाएको प्रमाण ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन दिँदा निर्वाचन कार्यालय मार्फत समेत दिन सक्ने गरी आयोगले व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम निर्वाचन कार्यालयमा निवेदन परेमा सो कार्यालयले त्यस्तो निवेदन र प्राप्त कागजातहरु आयोगमा पठाउनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन दिँदा आयोगले अनलाइनको माध्यमबाट दिन सक्ने गरी व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

८. **जाँचबुझ गरी पेश गर्ने:** (१) समितिको सचिवालयले दफा ७ बमोजिम परेको निवेदन तथा निवेदन साथ प्राप्त कागजात जाँचबुझ गरी समिति समक्ष पेश गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम पेश भएको निवेदनको व्यहोरा उपयुक्त ठानेमा समितिले पर्यवेक्षणको लागि अनुमति दिन सिफारिस गरी आयोग समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

९. **<u>थप विवरण माग गर्न सक्ने:</u>** (१) दफा ७ बमोजिम परेको निवेदनका सम्बन्धमा कुनै कुरा स्पष्ट नभएमा आयोग, समिति वा समितिको सचिवालयले त्यस्ता संस्थासँग थप विवरण माग गर्न सक्नेछ र त्यसरी माग गरिएको विवरण सम्बन्धित संस्थाले उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम माग गरेको विवरण प्राप्त नभएमा त्यस्तो निवेदन सम्बन्धमा थप कारबाही गरिने छैन ।

१०. **<u>पर्यवेक्षण अनुमति दिन सक्ने:</u>** (१) दफा ८ को उपदफा (२) बमोजिम पेश भएको निवेदन उपर जाँचबुझ गर्दा आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरेको पाइएमा आयोगले पर्यवेक्षण अनुमति प्रदान गर्ने निर्णय गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम आयोगले पर्यवेक्षण गर्न अनुमति दिएमा समितिको सचिवालयले सोको जानकारी निर्वाचन आयोग नियमावली, २०७३ को अनुसूची - २ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धित संस्थालाई दिनु पर्नेछ ।

११. **<u>अन्तर्राष्ट्रिय संस्थालाई मान्यता दिने:</u>** (१) आयोगले अन्तर्राष्ट्रिय संस्थालाई निर्वाचनमा पर्यवेक्षण गर्नका लागि अनुसूची–३ बमोजिमको अन्तर्राष्ट्रिय निर्वाचन पर्यवेक्षण संस्थालाई मान्यता दिने सम्बन्धी पूरक निर्देशिका ("International Election Observers Accreditation (Supplementary) Directive, 2022 A.D. (2079 B.S.)" बमोजिम मान्यता (Accreditation) दिइनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम मान्यता दिने प्रकृया, योग्यता, संस्थालाई उपलब्ध गराइने सामग्री र जानकारी दिने व्यवस्था सोही निर्देशिका बमोजिम हुनेछ ।

(३) आयोगले पर्यवेक्षण गर्न अनुमति पाउने अन्तर्राष्ट्रिय संस्थासँग आवश्यकता अनुसार समझदारी (MoU) गर्न सक्नेछ ।

१२. **<u>अनुमति पाउने आधार:</u>** (१) पर्यवेक्षण गर्न चाहने राष्ट्रिय संस्थाले सोको लागि देहायका आधार पूरा गरेको हुनु पर्नेछः-

(क) संस्थाको उद्देश्य सुशासन, लोकतन्त्र, निर्वाचन, मानव अधिकार र शान्ति प्रवर्द्धनसँग सम्बन्धित भएको,

(ख) सम्बन्धित संस्थाले पेश गरेको पर्यवेक्षक परिचालन सम्बन्धी विवरणमा लैङ्गिक तथा समावेशी रुपमा पर्यवेक्षक परिचालन गर्ने व्यवस्था भएको,

(ग) पहिले अनुमति प्राप्त गरी निर्वाचन पर्यवेक्षणमा संलग्न भएको भए आयोगबाट निर्धारित अवधि भित्रै सोको प्रतिवेदन पेश गरेको ।

(२) निर्वाचन सम्बन्धी कसूर गरी वा निर्वाचन आचारसंहिता उल्लङ्घन गरी सजाय पाएको संस्थालाई पर्यवेक्षणको लागि अनुमति दिइने छैन ।

१३. **<u>आयोगमा अधिकार निहीत रहने:</u>** कुनै संस्थालाई पर्यवेक्षण गर्नका लागि अनुमति दिने वा नदिने अधिकार आयोगमा निहीत रहनेछ ।

१४. **<u>पर्यवेक्षण संस्थाबाट खटिने स्वदेशी पर्यवेक्षकको योग्यता</u> :** पर्यवेक्षणमा पर्यवेक्षण संस्थाबाट खटिने व्यक्तिको योग्यता देहाय बमोजिम हुनु पर्नेछ :-

(क) एक्काइस वर्ष उमेर पूरा भएको,

(ख) प्रवीणता प्रमाणपत्र तह वा दश जोड दुई वा सो सरह उत्तीर्ण भएको,

(ग) कुनै पनि राजनीतिक दलको सदस्य नरहेको,

(घ) भ्रष्टाचार, जबरजस्ती करणी, मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार, लागूऔषध बिक्री वितरण तथा निकासी वा पैठारी, सम्पत्ति शुद्धीकरण, राहदानी दुरुपयोग, अपहरण सम्बन्धी कसूर वा नैतिक पतन देखिने अन्य फौजदारी कसूरमा अदालतबाट सजाय नपाएको,

(ङ) निर्वाचन सम्बन्धी कसूरमा वा निर्वाचन आचारसंहिता उल्लङ्घनमा सजाय नपाएको ।

१५. <u>परिचयपत्र प्रदान गर्ने:</u> (१) पर्यवेक्षण गर्न आयोगबाट अनुमति प्राप्त गरेको राष्ट्रिय पर्यवेक्षण संस्थाका प्रमुखले आफ्नो संस्थाबाट खटिने पर्यवेक्षकलाई परिचय पत्र प्रदान गर्न आयोगले तोके बमोजिम विद्युतीय माध्यमबाट आयोगमा अनुरोध गर्नु पर्नेछ । यसरी अनुरोध गर्दा त्यसरी खटिने प्रत्येक पर्यवेक्षकको देहायका कागजात समेत समावेश गर्नु पर्नेछ :

(क) नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि

(ख) शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि

(ग) अनुसूची-४ बमोजिमको शपथ-ग्रहण पत्र

(घ) पासपोर्ट साइजको फोटो-१ प्रति

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्राप्त भएका कागजात जाँचबुझ गर्दा उपयुक्त देखिएमा समितिको सचिवालयले त्यस्तो संस्थाबाट खटिने पर्यवेक्षकलाई अनुसूची- ५ बमोजिमको ढाँचामा पर्यवेक्षक परिचय-पत्र उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(३) यस दफा बमोजिम परिचयपत्र उपलब्ध गराउँदा सम्बन्धित पर्यवेक्षण संस्थाले अनुरोध गरेमा सम्बन्धित निर्वाचन कार्यालय मार्फत उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।

१६. <u>अख्तियारी प्रदान गर्न सक्ने:</u> (१) पर्यवेक्षण संस्थाको प्रमुखले पर्यवेक्षण सम्बन्धी आवश्यक कार्यहरू गर्न कुनै व्यक्तिलाई अनुसूची –६ बमोजिमको ढाँचामा अख्तियारी प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम दिइएको अख्तियारीको जानकारी आयोगलाई दिनु पर्नेछ ।

१७. <u>अभिलेख विवरण तयार गर्नु पर्ने:</u> राष्ट्रिय संस्थाले पर्यवेक्षणको लागि आफूले खटाउने पर्यवेक्षकहरुको अभिलेख विवरण अनुसूची-७ बमोजिम तयार गरी समितिको सचिवालय मार्फत आयोगमा पेश गर्नु पर्नेछ।

१८. <u>पर्यवेक्षण गर्नु पर्ने न्यूनतम मतदानस्थल:</u> (१) पर्यवेक्षण संस्थाले प्रतिनिधि सभा वा प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचनका लागि सातवटै प्रदेशका जिल्लाहरू समावेश गरी न्यूनतम एक सय मतदान स्थलमा र स्थानीय तह निर्वाचनका लागि कम्तीमा एक प्रदेशका जिल्लाहरू समावेश गरी न्यूनतम पचास मतदान स्थलमा पर्यवेक्षण गर्नु पर्नेछ ।

(२) पर्यवेक्षण संस्थाले राष्ट्रपति, उपराष्ट्रपति वा राष्ट्रिय सभा सदस्यको निर्वाचनमा आयोगले तोकेको सङ्ख्याका मतदानस्थलमा पर्यवेक्षण गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि प्रतिनिधि सभा, प्रदेश सभा वा स्थानीय तहका सदस्यको उपनिर्वाचनमा आयोगले तोकेका सङ्ख्याका मतदान स्थलमा पर्यवेक्षण गर्नु पर्नेछ ।

(४) दफा ७ बमोजिम पर्यवेक्षण गर्ने अनुमतिको लागि निवेदन दिँदा उपदफा (१), (२) वा (३) बमोजिमको सङ्ख्याका मतदानस्थलमा पर्यवेक्षण गर्ने प्रतिबद्धता गर्नु पर्नेछ ।

१९. **निर्वाचन पर्यवेक्षणका लागि आमन्त्रण गर्न सक्नेः** (१) आयोगले समितिको सिफारिसमा राष्ट्रिय वा अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा निर्वाचन पर्यवेक्षणमा ख्यातिप्राप्त र अनुभवी व्यक्ति वा संस्थालाई पर्यवेक्षणका लागि आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(२) राष्ट्रिय वा अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा निर्वाचन पर्यवेक्षणमा ख्याति प्राप्त र अनुभवी व्यक्तिले आयोगमा सोझै वा कुनै संस्था मार्फत व्यक्तिगत विवरण सहित पर्यवेक्षण गर्नका लागि अनुरोध गरेमा आयोगले पर्यवेक्षणका लागि अनुमति दिन सक्नेछ ।

(३) उपदफा १ र २ बमोजिमका पर्यवेक्षकलाई आयोगको सचिवालयले अनुसूची- ५ बमोजिको परिचय-पत्र उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम आमन्त्रण गरिएको व्यक्ति वा संस्थाका पर्यवेक्षकले गरेको पर्यवेक्षण सम्बन्धी प्रतिवेदन आयोग समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(५) यस दफा बमोजिम पर्यवेक्षण गर्ने व्यक्ति वा संस्थाले निर्वाचन आचारसंहिताको पालना गर्नु पर्नेछ ।

(६) यस दफा बमोजिम आमन्त्रण गरिएको व्यक्ति वा संस्थाले पर्यवेक्षणका लागि लाग्ने सम्पूर्ण खर्च आफैले व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

२०. **निर्वाचन पर्यवेक्षण अनुमतिपत्र खारेज गर्न सक्ने :** (१) आयोगले देहायको अवस्थामा पर्यवेक्षण अनुमतिपत्र खारेज गर्न सक्नेछः-

(क) प्रचलित कानून, निर्वाचन आचारसंहिता, यो निर्देशिका तथा आयोगले जारी गरेको निर्देशन उल्लङ्घन गरेमा,

(ख) निर्वाचनमा कुनै उम्मेदवार वा राजनीतिक दलप्रति झुकाव देखिने व्यवहार प्रस्तुत गरेमा,

(ग) आयोगबाट निर्वाचनमा खटिएका कर्मचारीको कर्तव्य पालनामा कुनै व्यवधान खडा गरेको पाइएमा,

(घ) पर्यवेक्षण सम्बन्धमा कुनै उजुरी परी आयोगबाट छानबिन हुँदा आरोप प्रमाणित भएमा।

(२) यस दफा बमोजिम पर्यवेक्षण अनुमतिपत्र खारेज गरिएको संस्थालाई त्यस पछि हुने कुनै पनि निर्वाचनमा पर्यवेक्षणको अनुमति प्रदान गरिने छैन ।

२१. **विद्युतीय माध्यम वा सूचना प्रविधिको प्रयोग गर्न सक्नेः** आयोगले पर्यवेक्षण सम्बन्धी विषयमा कुनै कार्य गर्न वा गराउन विद्युतीय माध्यम वा सूचना प्रविधिको प्रयोग गर्ने गरी व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद–४
निर्वाचन पर्यवेक्षण अभिमुखीकरण सम्बन्धी व्यवस्था

२२. **पर्यवेक्षण संस्थाका लागि अभिमुखीकरण :** (१) आयोगले पर्यवेक्षण संस्थाको कम्तीमा एकजना प्रतिनिधिलाई अभिमुखीकरणको व्यवस्था गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको अभिमुखीकरण राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय पर्यवेक्षण संस्थाका लागि अलग अलग वा सँगसँगै गर्न सकिनेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा अन्तर्राष्ट्रिय पर्यवेक्षण संस्था तथा काठमाडौं उपत्यकामा कार्यालय रहेका राष्ट्रिय पर्यवेक्षण संस्थाका लागि केन्द्रीय रुपमा काठमाडौंमा र अन्यको हकमा प्रादेशिक वा जिल्लागत रुपमा गर्न सकिनेछ ।

(४) यस दफा बमोजिम हुने अभिमुखीकरणका लागि आयोगले पर्यवेक्षण सम्बन्धी विज्ञ वा कर्मचारीहरुको रोष्टर तयार गर्न सक्नेछ ।

२३. **पर्यवेक्षकका लागि अभिमुखीकरण :** (१) दफा २२ बमोजिम आयोगबाट अभिमुखीकरण भए पछि पर्यवेक्षण संस्थाले आफूले खटाउने पर्यवेक्षकहरुका लागि अभिमुखीकरणको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम पर्यवेक्षण संस्थाले सञ्चालन गर्ने अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्बन्धी जानकारी आयोग र सम्बन्धित निर्वाचन कार्यालयलाई गराउनु पर्नेछ ।

(३) यस दफा बमोजिम पर्यवेक्षकलाई अभिमुखीकरण गर्नको लागि पर्यवेक्षण संस्थाले स्रोत व्यक्ति माग गरेमा आयोग वा निर्वाचन कार्यालयले स्रोत व्यक्तिको रुपमा कर्मचारी वा आयोगको रोष्टरमा रहेको व्यक्ति खटाउन सक्नेछ ।

२४. **अभिमुखीकरणका विषय :** (१) दफा २२ र २३ बमोजिम अभिमुखीकरण गराउँदा अनुसूची -८ मा उल्लेख भएका विषयमा गराउनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका विषय र सन्दर्भ सामग्री सहित आयोगले पर्यवेक्षक अभिमुखीकरण स्रोत पुस्तिका तयार गर्नेछ ।

२५. **आयोगको प्रकाशन उपलब्ध गराउन सकिने:** पर्यवेक्षण संस्थाले निर्वाचन सम्बन्धी आयोगका प्रकाशन अध्ययनका लागि माग गरेमा आयोगले निर्धारण गरेको प्रकृया बमोजिम उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।

परिच्छेद–५
पर्यवेक्षण संस्था र पर्यवेक्षकको दायित्व

२६. **पर्यवेक्षण संस्थाको दायित्व:** पर्यवेक्षण संस्थाको दायित्व देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) आयोगबाट अनुमति पाएको स्थानमा मात्र पर्यवेक्षण कार्य गर्नु, गराउनु पर्ने,
(ख) पर्यवेक्षक खटाउँदा यथासम्भव लैङ्गिक तथा समावेशी पद्धति अवलम्बन गर्नु पर्ने,
(ग) पर्यवेक्षकलाई दफा २४ मा उल्लिखित विषयमा अभिमुखीकरण गराउनु पर्ने,

(घ) पर्यवेक्षणको लागि खटाइने प्रत्येक पर्यवेक्षकले परिचय-पत्र प्राप्त गर्नु अघि दफा १५ को उपदफा (१) बमोजिम शपथ ग्रहण गराउनु पर्ने र त्यसरी खटिने पर्यवेक्षकको व्यक्तिगत विवरण प्रमाणित गरी आयोगमा पेश गर्नुपर्ने,

(ङ) पर्यवेक्षक खटाउँदा सम्बन्धित प्रदेशका सबै भौगोलिक क्षेत्र समेट्ने गरी खटाउनु पर्ने,

(च) एक मतदान स्थलमा एक जनाभन्दा बढी पर्यवेक्षक खटाउन नहुने,

(छ) पर्यवेक्षण कार्यमा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहका कर्मचारी, नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको स्वामित्व वा नियन्त्रणमा रहेको स्वशासित संस्थाको बहालवाला पदाधिकारी, प्राध्यापक, शिक्षक वा कर्मचारीलाई खटाउन नहुने,

(ज) पर्यवेक्षकको स्थायी बसोबास भएको वा मतदाता नामावलीमा नाम समावेश भएको वडामा पर्यवेक्षणका लागि खटाउन नहुने,

(झ) पर्यवेक्षकलाई निर्वाचन सम्बन्धी कानून, आवश्यक सूचना तथा निर्वाचन आचारसंहिता उपलब्ध गराउनु पर्ने,

(ञ) पर्यवेक्षणका लागि आवश्यक पर्ने सम्पूर्ण खर्चको व्यवस्था सम्बन्धित पर्यवेक्षण संस्थाले गर्नु पर्ने,

(ट) सवारी पासको सिफारिस लिनुपूर्व निर्वाचन कार्यालयमा पर्यवेक्षकको नाम दर्ता गर्नु पर्ने,

(ठ) एउटै व्यक्तिलाई एक भन्दा बढी संस्थाले पर्यवेक्षकको रूपमा खटाउन नहुने,

(ड) पर्यवेक्षण कार्य समाप्त भएको तीस दिनभित्र आफ्नो संस्थाको आय र व्यय सार्वजनिक गर्नुपर्ने र सोको लिखित जानकारी आयोगलाई गराउनुपर्ने,

(ढ) आयोगले तोकेको अन्य दायित्व पूरा गर्नु पर्ने ।

२७. **<u>पर्यवेक्षकको दायित्व</u> :** पर्यवेक्षकको दायित्व देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) निर्वाचनसँग सरोकार राख्ने सम्बद्ध पक्षसँग निर्वाचन सम्बन्धी विषयमा स्वतन्त्र र निष्पक्ष रुपमा संवाद गर्ने,

(ख) आयोगले अनुमति दिएको क्षेत्र वा स्थानमा मात्र पर्यवेक्षण गर्ने,

(ग) निर्वाचन प्रचार प्रसार अभियान, निर्वाचनमा लैंगिक तथा समावेशीताको अवस्था, मतदाताको निर्वाध आवत जावत, निर्वाचन सामग्रीहरूको ओसार–प्रसार, मतदान प्रक्रिया, मतगणना, निर्वाचन परिणाम समेतका विषयमा पर्यवेक्षण गर्ने,

(घ) निर्वाचन सम्बन्धी प्रक्रियाको विभिन्न चरणमा सम्बन्धित राजनीतिक दलहरूको सहभागिता रहे वा नरहेको विषयमा जानकारी लिने,

(ङ) मतदान अधिकृतको अनुमति लिएर मात्र मतदान केन्द्रभित्र प्रवेश गर्ने, यसरी प्रवेश गर्दा मतदान केन्द्रको गोप्य कक्षमा प्रवेश नगर्ने,

(च) निर्वाचन अधिकृतको अनुमति लिएर मात्र मतगणना स्थलमा प्रवेश गर्ने,

(छ) निर्वाचन परिणाम घोषणा गर्दा अपनाइने प्रक्रिया सम्बन्धी जानकारी लिने,

(ज) पर्यवेक्षणको क्रममा आफूले प्राप्त गरेको अनुभव आदान-प्रदान गर्ने,

(झ) पर्यवेक्षकको कार्यमा खटिँदा पर्यवेक्षकलाई प्राप्त परिचयपत्र सबैले देख्ने गरी लगाउनु पर्ने,

(ञ) पर्यवेक्षणको क्रममा कुनै किसिमको डर त्रास देखाई कुनै मतदान केन्द्र वा मतदान केन्द्रको वरिपरि मतदाताहरूलाई स्वतन्त्र रुपले मतदान गर्नबाट वञ्चित गर्ने कार्य आदि भएको देखेमा सो सम्बन्धी जानकारी तुरून्त आयोग वा निर्वाचन अधिकृत वा मतदान अधिकृत वा निर्वाचन कार्यालयलाई गराउनु पर्ने,

(ट) आफूले पर्यवेक्षण गरेको प्रत्येक स्थानको प्रतिवेदन तयार गरी आफूलाई नियुक्त गर्ने पर्यवेक्षण संस्था र आयोगमा पेश गर्ने ।

२८. **निर्वाचन आचारसंहिता पालना गर्नु पर्ने:** पर्यवेक्षण संस्था तथा पर्यवेक्षकले निर्वाचन आचारसंहिताको पालना गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद -६

प्रतिवेदन सम्बन्धी व्यवस्था

२९. **पर्यवेक्षण प्रतिवेदन पेश गर्ने :** (१) पर्यवेक्षकले आफूले गरेको पर्यवेक्षणका सम्बन्धमा अनुसूची-९ बमोजिमको ढाँचामा प्रतिवेदन तयार गरी समितिको सचिवालयमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) पर्यवेक्षण संस्थाले आफूले खटाएका पर्यवेक्षकहरुले पेश गरेको प्रतिवेदन तथा आफूले पर्यवेक्षण गर्दा पाएका विषयहरु समेत उल्लेख गरी अनुसूची –१० बमोजिमको ढाँचामा प्रतिवेदन तयार गरी समितिको सचिवालयमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) राष्ट्रिय वा अन्तर्राष्ट्रिय पर्यवेक्षण संस्थाले उपदफा (२) बमोजिमको प्रतिवेदन पेश गर्दा मतदान कार्य सम्पन्न भएको मितिले पन्ध्र दिनभित्र प्रारम्भिक र तीस दिनभित्र अन्तिम प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिमको अवधि भित्र प्रतिवेदन पेश गर्ने र नगर्ने पर्यवेक्षण संस्थाको नाम आयोगले आफ्नो वेबसाईटमा प्रकाशन गर्नेछ ।

(५) यस दफा बमोजिम आयोगमा पेश गर्नु पर्ने प्रतिवेदन विद्युतीय प्रणाली मार्फत पेश गर्नु पर्ने गरी आयोगले व्यवस्था गर्न सक्नेछ र यसरी व्यवस्था गरिएकोमा पर्यवेक्षक तथा पर्यवेक्षण संस्थाले सोही बमोजिम प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ ।

३०. **प्रतिवेदन प्राप्त भएको जानकारी दिने :** दफा २९ बमोजिम पर्यवेक्षण संस्थाले अन्तिम प्रतिवेदन पेश गरे पछि आयोगले सम्बन्धित संस्थालाई त्यस्तो प्रतिवेदन प्राप्त भएको जानकारी विद्युतीय वा अन्य कुनै उपयुक्त माध्यमबाट उपलब्ध गराउनेछ ।

परिच्छेद –७

विविध

३१. **व्यक्तिलाई पर्यवेक्षणका लागि अनुमति दिन सक्ने :** (१) आयोगले कुनै स्वदेशी वा विदेशी व्यक्तिलाई पर्यवेक्षणका लागि अनुमति दिने व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम अनुमति पाउने पर्यवेक्षकले निर्वाचन आचारसंहिता बमोजिम पर्यवेक्षकका लागि तोकिएको आचारसंहिता र आयोगले तोकेको शर्तको पालना गर्नु पर्नेछ ।

(३) यस दफा बमोजिम अनुमति पाउने पर्यवेक्षकले निर्वाचन आचारसंहिता र आयोगले तोकेको शर्तको उल्लङ्घन गरेमा आयोगले निजको अनुमतिपत्र खारेज गर्न सक्नेछ ।

(४) उपदफा (१) बमोजिम अनुमति पाउने पर्यवेक्षकले अनुसूची- ९ बमोजिमको ढाँचामा आयोग समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (१) बमोजिम अनुमति दिने प्रक्रिया, योग्यता र त्यसरी अनुमति पाउने पर्यवेक्षकले पालना गर्नुपर्ने शर्त लगायतका अन्य व्यवस्था आयोगले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

३२. **पर्यवेक्षणमा सहयोग गर्ने:** निर्वाचन अधिकृत, निर्वाचन अधिकारी तथा मतदान अधिकृतले पर्यवेक्षकलाई पर्यवेक्षणका लागि आवश्यक सहयोग गर्नु पर्नेछ ।

३३. **पर्यवेक्षणमा रोक लगाउन सक्ने:** (१) कुनै पर्यवेक्षकले निर्वाचन आचारसंहिताको उल्लङ्घन गरी पर्यवेक्षण गरेको पाइएमा मतदान अधिकृतले त्यस्तो पर्यवेक्षकलाई पर्यवेक्षण गर्न रोक लगाई निजलाई दिइएको परिचयपत्र खिची सोको जानकारी तत्काल निर्वाचन अधिकृतलाई दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम मतदान अधिकृतबाट जानकारी प्राप्त भएमा वा अन्य माध्यमबाट कुनै पर्यवेक्षकले निर्वाचन आचारसंहिताको उल्लङ्घन गरी पर्यवेक्षण गरेको पाइएमा निर्वाचन अधिकृतले त्यस्तो पर्यवेक्षकलाई पर्यवेक्षण गर्न रोक लगाउनुका साथै निजलाई दिइएको परिचयपत्र खिची त्यस्तो परिचय पत्र रद्द गर्न सक्नेछ र सोको जानकारी आयोगलाई तत्काल गराउनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम परिचयपत्र रद्द गरिएको व्यक्तिलाई त्यस पछि हुने कुनै पनि निर्वाचनमा पर्यवेक्षकको रुपमा खटाउन पाइने छैन ।

३४. **निर्वाचन अवलोकन :** (१) मतदानको दिन निर्वाचन अवलोकन गर्न चाहने नेपाल स्थित कुटनीतिक नियोग, विकास साझेदार संस्था, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा निर्वाचन व्यवस्थापनको क्षेत्रमा ख्याति प्राप्त र अनुभवी व्यक्ति वा संस्थाले आयोगमा लिखित रुपमा अनुरोध गर्न सक्नेछन् ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्राप्त निवेदनका सम्बन्धमा आवश्यक जाँचबुझ गरी निर्वाचन अवलोकनको लागि समितिको सिफारिसमा आयोगले अनुमति दिन सक्नेछ ।

(३) आयोगले समितिको सिफारिसमा नेपाल स्थित कुटनीतिक नियोग, विकास साझेदार संस्था, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा निर्वाचन व्यवस्थापनका क्षेत्रमा ख्याति प्राप्त र अनुभवी व्यक्ति वा संस्थालाई मतदानको दिन निर्वाचन अवलोकन गर्न आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(४) उपदफा (२) बमोजिम अनुमति दिइएको वा उपदफा (३) बमोजिम आमन्त्रण गरिएको व्यक्तिलाई वा त्यस्तो संस्थाले खटाएको व्यक्तिलाई आयोगले अनुसूची–११ बमोजिमको ढाँचामा निर्वाचन अवलोकनकर्ता परिचय-पत्र प्रदान गर्नेछ ।

(५) निर्वाचन अवलोकनकर्ताले निर्वाचन अवलोकनको क्रममा उपदफा (४) बमोजिमको परिचय-पत्र सबैले देख्ने गरी लगाउनु पर्नेछ ।

(६) निर्वाचन अवलोकनकर्ताले निर्वाचन आचारसंहिताको पालना गरी मतदानको दिन निर्वाचन अवलोकन गर्नु पर्नेछ ।

(७) निर्वाचन अवलोकनकर्ताले गरेको अवलोकन सम्बन्धी कार्यका सम्बन्धमा अनुसूची-१२ बमोजिमको ढाँचामा अवलोकन प्रतिवेदन तयार गरी समितिको सचिवालयमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(८) यस दफा बमोजिम आमन्त्रण गरिएको व्यक्ति वा संस्थाले अवलोकनका लागि लाग्ने सम्पूर्ण खर्च आफैले व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(९) उपदफा (२) वा (३) बमोजिम निर्वाचन अवलोकनका लागि अनुमति दिइएको वा आमन्त्रण गरिएको नेपालस्थित कुटनीतिक नियोग, विकास साझेदार संस्था वा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा ख्यातिप्राप्त वा अनुभवी संस्थाबाट खटाइने विदेशी व्यक्ति वा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा ख्यातिप्राप्त वा अनुभवी विदेशी व्यक्तिको लागि परराष्ट्र मन्त्रालयले सम्पर्क अधिकृत खटाउनेछ ।

(१०) उपदफा (९) बमोजिम खटाइने सम्पर्क अधिकृतलाई आयोगको सचिवालयले अनुसूची-१३ बमोजिमको ढाँचामा सम्पर्क अधिकृत परिचयपत्र उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।

(११) उपदफा (२) वा (३) बमोजिम अवलोकनका लागि अनुमति दिइएको वा आमन्त्रण गरिएको नेपालस्थित कुटनीतिक नियोग, विकास साझेदार संस्था वा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा ख्यातिप्राप्त संस्थाबाट खटिने विदेशी व्यक्ति वा त्यसरी अनुमति प्राप्त अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा ख्यातिप्राप्त वा अनुभवी विदेशी व्यक्तिले निर्वाचनमा अवलोकन गर्दा उपदफा (९) बमोजिम खटाइएको सम्पर्क अधिकृतलाई साथमा लिएर मात्र अवलोकन गर्नुपर्नेछ ।

(१२) निर्वाचन अवलोकन सम्बन्धी अन्य विषय आयोगले तोके बमोजिम हुनेछ ।

३५. सहजीकरण गर्ने: अन्तर्राष्ट्रिय पर्यवेक्षक वा दफा ३४ बमोजिम आमन्त्रण गरिएका वा अनुमति दिइएका निर्वाचन अवलोकनकर्तालाई प्रवेशाज्ञा उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा आयोगको सचिवालयले आवश्यक सहजीकरण गर्नेछ ।

३६. समन्वय गर्न तथा सहयोग लिन सक्ने: यस निर्देशिका बमोजिम अन्तर्राष्ट्रिय पर्यवेक्षक वा निर्वाचन अवलोकनकर्तालाई आमन्त्रण गर्न तथा त्यस्ता पर्यवेक्षक वा अवलोकनकर्ताको नेपाल आगमनलाई सहज बनाउन आयोगले आवश्यकता अनुसार परराष्ट्र मन्त्रालय, गृह मन्त्रालय लगायतका सरकारी निकायहरुसँग समन्वय गर्न तथा सहयोग लिन सक्नेछ ।

३७. अभिलेख राख्ने : यस निर्देशिका बमोजिम भएका काम कारबाही वा निर्णयको अभिलेख सम्बन्धित पदाधिकारीले सुरक्षित राख्नु वा राख्न लगाउनु पर्नेछ ।

३८. आयोगको निर्णय बमोजिम हुने : पर्यवेक्षण र निर्वाचन अवलोकनका सम्बन्धमा यस निर्देशिकामा लेखिएकोमा यसै बमोजिम र अन्य विषयमा आयोगको निर्णय बमोजिम हुनेछ ।

३९. खारेजी र बचाउ : (१) निर्वाचन पर्यवेक्षण निर्देशिका, २०७८ खारेज गरिएको छ । (२) निर्वाचन पर्यवेक्षण निर्देशिका, २०७८ बमोजिम भए गरेका काम कारबाही यसै निर्देशिका बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

अनुसूची -१
(दफा ६ को उपदफा (३) सँग सम्बन्धित)
<u>निर्वाचन पर्यवेक्षणको लागि निवेदन आव्हान गरिएको सूचना</u>

.... निर्वाचन, ... को पर्यवेक्षण गर्न चाहने संस्थाले यो सूचना प्रकाशन भएको मितिले १५ दिनभित्र आयोगमा पर्यवेक्षण अनुमतिका लागि देहायका कागजातहरू सहित निर्वाचन पर्यवेक्षण निर्देशिका, २०७८ को अनुसूची -२ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन दिनु हुन सम्बन्धित सबैको जानकारीका लागि यो सूचना प्रकाशन गरिएको छ ।

पर्यवेक्षण अनुमतिको लागि निवेदन दिँदा विद्युतीय माध्यमको प्रयोग गरी .... मा लग अन गर्न सकिनेछ ।

निवेदनको नमूना www.election.gov.np बाट डाउनलोड गर्न सकिनेछ ।

निवेदनसाथ संलग्न गर्नुपर्ने कागजातहरु

(क) संस्था दर्ताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,
(ख) संस्थाको विधानको प्रतिलिपि,
(ग) संस्था नवीकरण भएको निस्साको प्रतिलिपि,
(घ) संस्थाका कार्य समितिका पदाधिकारीहरूको नामावली,
(ङ) राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय निर्वाचन पर्यवेक्षणको अनुभव भए सोको प्रमाण,

<u>द्रष्टव्य</u>ः- निर्वाचन सम्बन्धी कसूर गरी वा निर्वाचन आचारसंहिता उल्लङ्घन गरी सजाय पाएको संस्था वा यसअघि निर्वाचन पर्यवेक्षणका लागि अनुमति प्राप्त गरेर पर्यवेक्षण नगरेका वा पर्यवेक्षण प्रतिवेदन पेश नगर्ने संस्थालाई निर्वाचन पर्यवेक्षण अनुमति दिइने छैन ।

अनुसूची-२

(दफा ७ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

<u>निर्वाचन पर्यवेक्षणको अनुमतिका लागि निवेदन</u>

श्री निर्वाचन आयोग,
कान्तिपथ, काठमाडौं ।

विषयः पर्यवेक्षण अनुमतिका लागि निवेदन पेश गरेको ।

.... निर्वाचन ....को निर्वाचन पर्यवेक्षण अनुमतिका लागि आयोगले प्रकाशित गरेको सूचनामा उल्लिखित आवश्यक कागजातहरू यसै निवेदन साथ संलग्न गरी पेश गरिएको छ ।

१. संस्था सम्बन्धी जानकारी संस्थाको नाम : .... कार्य क्षेत्र : .... संस्थाको दर्ता नं. .... दर्ता भएको निकाय .... दर्ता मिति .... संस्थाको ठेगाना : .... टेलिफोन नं.: .... फ्याक्स : .... इमेलः .... वेबपेजः .... नवीकरण भएको मिति : .... कार्य समिति गठन भएको मिति .... २. संस्थाको प्रमुखको नामः .... टेलिफोन/मोबाईल नं... फ्याक्स : .... इमेलः .... ३. यसअघि पर्यवेक्षण गरेको भए सोको प्रतिवेदन आयोगमा बुझाएको मिति : ४. खटिने पर्यवेक्षकहरूको अनुमानित संख्याः ....

५. पर्यवेक्षक परिचालन सम्बन्धी विवरण

प्रदेश	भौगोलिक क्षेत्र	जिल्ला	पर्यवेक्षकको विवरण			जम्मा
			महिला	पुरूष	अन्य	
प्रदेश १	हिमाली					
	पहाडी					
	तराई					
मधेश प्रदेश	तराई					
बागमती प्रदेश	हिमाली					
	पहाडी					
	तराई					
गण्डकी प्रदेश	हिमाली					
	पहाडी					
	तराई					
लुम्बिनी प्रदेश	हिमाली					
	पहाडी					
	तराई					
कर्णाली प्रदेश	हिमाली					
	पहाडी					
	तराई					
सुदर पश्चिम प्रदेश	हिमाली					
	पहाडी					
	तराई					
कुल जम्मा						

द्रष्टव्य: पर्यवेक्षण संस्थाले पर्यवेक्षक परिचालन गर्दा यथासम्भव सबै वर्ग, क्षेत्र, लिङ्ग र समुदायको सहभागितालाई ध्यान दिनु पर्नेछ ।

प्रतिबद्धता

(१) निर्वाचनसँग सम्बन्धित प्रचलित कानून तथा निर्वाचन आयोगले जारी गरेका निर्वाचन आचारसंहिता पूर्ण रुपमा पालना गर्नेछु ।

(२) निर्वाचन पर्यवेक्षण निर्देशिका, २०७८ को दफा १८ बमोजिम का सङ्ख्याका मतदान स्थलमा निर्वाचन पर्यवेक्षण गर्ने प्रतिबद्धता गर्दछु ।

संस्थाको छापः

संस्था प्रमुखको दस्तखतः

मिति :

अनुसूची-३

(दफा ११ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

अन्तर्राष्ट्रिय निर्वाचन पर्यवेक्षण संस्थालाई मान्यता दिने सम्बन्धी पूरक निर्देशिका

International Election Observers Accreditation (Supplementary) Directive, 2022 A.D. (2079 B.S.)

Preamble: Whereas; it is expedient to provide opportunity for the international organizations to observe the election process and procedure in relation to observe the freeness, fairness, transparency and credibility of the election, as well as regulate observers in election observation, which Election Commission of Nepal (hereinafter referred to as "ECN", in this directive,) needs to hold as per the Constitution of Nepal; by exercising the powers conferred by Section 50 of the Election Commission Act, 2017 (2073), this supplementary directive for the international observers has been issued by the ECN.

Chapter- One
Preliminary

1. Short Title and Commencement: (1) This directive shall be called "International Election Observers Accreditation Directive, (IEOAD) 2022 A.D. (2079 B.S.)".

(2) This directive shall come into effect from the date of endorsement of the main directive.

2. Definition: In this directive, unless the subject or context otherwise requires:

a. 'Commissioner' means commissioner of Election Commission Nepal and it also refers Chief Election Commissioner.
b. 'Commission' means Election Commission as per in article 245 of the constitution.
c. 'Act' means Election Commission Act 2073 B.S
d. 'Observer' means a person permitted by the commission to observe the election and also indicates the individual observer deployed from observer organization.
e. 'Observation' means the observation from National or International observer during the election.
f. 'Observer Institution' means national or foreign institution which have taken the permission to observe the election from Commission.
g. 'Voters' means an individual recorded in final electoral roll according to the federal laws.
h. 'Polling Officers' means election officers, who are appointed according to the federal law as per section 19 of the act to complete the election, and this word also refers to assistant polling officers.
i. 'Polling Center' means polling center pescribed by commission for the voting purpose in election.
j. 'Political Parties' means political parties enrolled/registered in the commission according to federal laws.
k. 'Proportional Election System' means as per section 5 of the Act, a system in which nation is assumed as single election constituent for the vote of political parties and each political parties' Representative will be elected according to the ratio of secured vote in House of Representative.

l. 'Contact person' means the person who shall be entitled as an authorized point of contact on behalf of concerned organization.
m. 'Committee' means the election observation committee as mentioned in the section 3 of the main directive.
n. 'Election code of conduct' means the election code of conducts issued by the ECN.
o. 'Main Directive' means Election Observation Directive, 2022 A.D. (2078 B.S.) issued by the ECN.
p. 'Observer Organization' means an organization that shall be accreditated by the ECN to observe the election.
q. 'Observer' means a person who shall be accreditated by the ECN to observe the election.

Chapter- Two
Procedures of Acquiring Observation Accreditation

3. Call for Observation: The ECN shall publish a notice, calling applications from international organizations in the format given in Annex-A, providing at least 15 days of timeframe for application and giving detail information for the application procedure of election observation.

4. Eligibility for Observer Organization: Each applicant organization should meet the following requirements for accreditation:

a. Applicant organization should produce evidence of registration with the relevant authority of own country,
b. The applicant organization should have a working experience of good governance, election, democracy, peace building and human rights,
c. The applicant organization should commit to fully comply with the election code of conduct issued by ECN,
d. If observed previously, the organization must have submitted the observation report on time to the ECN,
e. The applicant organization shouldn't have been punished for violation of human rights, election code of conduct and prevailing rules and regulations of Nepal,

5. Submission of Application: Each applicant organization meeting the requirements as prescribed in Section 4 may submit application to the ECN in the format given in Annex-B within the stipulated time.

6. Accreditation of Organization: (1) After receiving the application from applicant organization, the ECN shall review all requirements and documents as prescribed in Section 4.

(2) If the applicant organization meets all the requirements as mentioned in Section 4, the ECN shall first accredit and inform the applicant. However, the ECN fully deserves the right to provide accreditation.

7. Eligibility of Observer: (1) Each observer should meet following eligibility criteria:

a. Minimum 21 years of age,
b. Minimum proficiency certificate level equivalent academic qualification.

(2) If any international observer organization intends to mobilize Nepali nationals as their staff, they should also meet the eligibility criteria as prescribed in Section 14 of the main Directive.

8. Submission of Observers' Details: (1) After receiving the accreditation notice from the ECN, the observer organization must submit the following evidences, documents and observers' details for further accreditation of observers:

a. Authorization Form for the Contact Person as per the format given in Annex-C,
b. Observer's Information and deployment details in the format given in Annex-D,
c. Declaration and Pledge of International Observers in the format given in Annex-E,
d. Curriculum Vitae certified by the concerned observer organization,
e. A copy of the passport of the observer certified by the concerned observer organization.

(2) The application forms submitted must have a cover page on the observer organization's letter head with a listing of the name of each observer and his/her nationality in the sequence in which the completed forms are enclosed.

(3) Applicant can directly apply online through observer.election.gov.np and the ECN will inform whether the application has been received or further information is required to fulfill the predetermined criterias. The applicant organization shall submit hard copies if required.

(4) If any international observer organization intends to mobilize national local staff (Nepali staff) they also need to undergo the due process of accreditation.

9. Accreditation of Observer: (1) After receiving the application of the observer organization with details of observers, ECN shall review all requirements as prescribed in section 7.

(2) If the applicant meets all the requirements as prescribed in section 7, then ECN shall accredit the observers.

10. Issuance of Observer Identity Cards: (1) After completion of accreditation as prescribed in section 8 ECN shall provide international election observer identity cards to the accrediated observers in the format given in Annex-F for each observer.

(2) After the preparation of identity cards of observers, the contact person shall be informed to collect the cards for further distribution.

(3) The contact person shall then be responsible for the distribution of identity cards of the concerned observer organization.

(4) The observer should always carry his/her observer's identity card while he/she is performing his/her functions/duties as an observer.

Chapter- Three
Special Guest Observer Accreditation

11. **Call for Special Guest Observer:** The ECN may invite internationally renowned and experienced person in the field of electoral observation as the special guest for the observation of election, as per the recommendation of the committee.

12. **Submission of Details:** (1) After receiving the invitation as per Section 11, the special guest who wants to observe the election day activities has to submit the details of the Special Guest Observer to the ECN in the format given in Annex-G for the purpose of observer identity card.

(2) If the Special Guest Observer wishes to bring security personnel, support staffs, including interpreter, s/he must include the details of the accompanying persons in the form. The ECN encourages keeping the number of the accompanying persons limited.

(3) Attachment of a copy of the passport of those applying for an observer identity card is mandatory.

(4) The details of the Special Guest Observer will be reviewed by the ECN for accreditation after the submission of the application.

13. **Issuance of Special Guest Observer Identity Card:** (1) After the completion of accreditation as prescribed in Section 12, the ECN shall provide Special Guest Observer identity card in the format given in Annex-H to the Special Guest Observer.

(2) The Special Guest Observer should always carry his/her identity card while s/he is performing his/her functions/duties as a special guest observer.

Chapter- Four
Functions, Duties, Right Privileges of Observer Organizations and Observers

14. **Function and Duties of Observers:** The function and duties of observers shall be as follows:

a. Observers shall at all times recognize and respect the custom, culture and sovereignty of Nepal;

b. Observer organization has a duty to brief their observers thoroughly on the electoral process and procedure and the provisions of the Election Code of Conduct issued by ECN prior to the deployment of observers;

c. Observers must carry out their roles with impartiality, objectivity and independence and must at no time indicate or express any political bias or preference;

d. Observers must refrain from carrying, wearing and displaying any electoral campaign material or any article of clothing, emblem, badge, pictures, symbols or other items denoting support for or opposition to any political entity;

e. Observers shall respect the election officials, and exhibit a respectful and courteous attitude towards election officials, voters, volunteers and candidates;

f. Observers shall cooperate with the electoral and polling officials;

g. Observers must undertake their duties in an unobtrusive manner and not interfere with the election process. Observers shall refrain from influencing or providing guidance to persons involved in the electoral process/voting;

h. Observers shall respect the instructions given by polling officer to limit the number of observers to enter into the polling centers in order to maintain calm and conducive environment for polling.

i. Observers must observe the voting on polling day from a reasonable distance, and refrain from talking to voters inside the polling station and from asking voters about their political inclination. Observers must respect the secrecy of the voting and not interfere with the orderly conduct of the voting process;

j. Observers shall abstain from adjudicating disputes, certifying results, or providing written statements as evidence to be used in relation to dispute resolution;

k. Observers shall not issue any disputable statement disturbing the operation of polling.

l. Observers should register any information or event which may be in contradiction with the electoral laws or regulations or the Code of Conduct issued by the ECN and shall immediately bring this to the attention of the ECN. While obliged to inform the Commission thereof, the observers shall refrain from intervening in the incident itself;

m. Observer organization shall be accurate and comprehensive in their review of the election and must consider all factors that affect the electoral process when issuing statements and reports;

n. Observer organization shall be transparent and reveal all methods used for information-gathering including facts and methodologies upon which conclusions are based;

o. Observers must refrain from slanderous or defamatory public statements regarding the ECN or any other electoral stakeholders or voters;

p. Observers must refrain from announcing election results issuing any statement pertaining the process and result prior to the formal announcement of result from the ECN;

q. Observers shall maintain due secrecy on the matters pertaining to voting and counting;

r. Observers must not bring, use or carry any arms/weapons and other restricted items

s. Observer organization must submit a preliminary report within 15 days of election and a final report within 30 days after the election result is published;

15. Right and Privileges of Observer Organization and Observers: The rights and privileges of observer organization and observers shall be as prescribed in this Section;

a. To observe all phases of the electoral process, including party and candidacy registration; election campaign; preparation for polling; voting process (except secrecy of the voting), vote counting, issuance, and dissemination of the election results;

b. To observe the use of traditional media and social media during electoral process;

c. To move to the areas designated in the accreditation;

But the list of restricted areas shall be provided to the contact person while providing accreditation to the observer organization.

d. To access at all times to all facilities (including the polling and counting centers) utilized for the electoral operation in the permission of the concerned returning officers and polling officers;

e. To communicate freely to all the stakeholders involved in the electoral process, including the ECN officials, voters, political parties, government officials, non-governmental organizations, civil societies, professional organizations and media.

f. To seek information and get timely responses from all stakeholders involved in the electoral process on matters within the scope of the observation;

g. To communicate the findings of the observation in an accurate and comprehensive manner at any time.

Chapter- Five
Miscellaneous

16. Cost and Expenses Incurred: Each observer organization duly accredited shall be solely responsible for all its support arrangements and the costs thereof. The ECN shall not be responsible for any costs incurred for election observation.

17. Revoking Accreditation: The ECN may revoke accreditation of any observer organization or observer on the recommendation of the commitee if the organization or the observer fails to abide by the laws of Nepal or violates the Election Code of Conduct issued by ECN.

18. Further Instruction to the Observer Organization and Observers: (1) All applications should be delivered by the authorized contact person of the observer organization directly to the ECN.

(2) The ECN shall provide an information kit to each observer with minimum required information.

(3) ECN shall provide orientation to the authorized contact persons, and the contact persons must participate in the orientation.

(4) The observer organization must provide orientation to the observers including comprehensive training on electoral system, the Election Code of Conduct and observation process including all the materials as prescribed in Section 22 of the main procedure to be used for respective election.

19. Applicability of the main Directive: This directive shall be a facilitating directive for international observer for the purpose of Section-11 of main directive, and related

provisions set by the main directive shall be applicable for all international observer organization.

Annex-A
(Relating to Section 3)

<u>Call for international observers to observe "..........................Election, (Year)" of Nepal</u>
<u>(Published on: dd/mm/yy)</u>

The Election Commission Nepal (ECN) announces its call for international organizations to submit applications for the observation of ....Election, (*Year*)" of Nepal being held on *dd/mm/yy*.

Interested applicants must submit their application and the requested documents through the Election Observation Management System (***...link…***) no later than *dd/mm/yy*.

1. Application Procedures for Accreditation for the Observer Organization:

a. Applicants must carefully review the Election Observation Directive, 2022 A.D. (2079 B.S.) and Election Code of Conduct issued by the ECN to ensure compliance of the provisions therein.
b. Applicants must send the request letter (available at the above-mentioned online portal) to *(….email….)* in order to obtain login credential.
c. Applicants shall obtain login credential in their email address after the request has been made.
d. Completed online application form entitled "Application Form for Accreditation for International Observation" should be submitted to ECN through the above-mentioned online portal.
e. Completed online application form entitled "Authorization Form for the Contact Person" should also be submitted to ECN through the above-mentioned online portal. This form will identify the person acting on behalf of the applicant organization with whom the ECN shall interact on observation matters.

2. Accreditation Requirements for the Observation Organization

a. Evidence of registration with the concerned authority of their own country;
b. Working experience in the field of good governance, election, democracy, peace building and human rights;
c. Should have submitted observation report on time to ECN if observed in previous election;
d. Should have never been punished and convicted on human rights violation and violation of election code of conduct and Nepalese laws before.

3. Terms and Conditions for Accreditation of Observers

The application of observers will be processed only after the observer organization to which they are affiliated with is accredited. Each observer organization is required to submit the following documents of the observers for accreditation through the above-mentioned online portal:

a. The completed "Declaration and Pledge of International Observer" form along with a passport sized photograph and a copy of the passport,
b. Curriculum Vitae certified by the concerned observer organization,
c. A copy of any publication related to election observation, if any.
d. The applicant organization shall submit hard copy evidences, if required.

e. Organizations intending to mobilize their Nepali staffs also need to undergo the due process of accreditation.

4. Issuance of Observer's Identity Cards

Each observer's identity card will be issued once his/her application is approved by the ECN. The decision to this effect will be communicated to the contact person of the observer organization.

5. ECN fully reserves the right to accreditation.

Annex-B
(Relating to Section 5)

<u>Application form for International Election Observer Organization Accreditation</u>

Please tick the appropriate box:

- ☐ International Organization
- ☐ Regional Organization
- ☐ Governmental Delegation
- ☐ Other
- ☐ Non-Governmental Organization

Name of Organization: ……………………….
Area of Specialization: ………………………….
Address of Headquarter: ………………………
Government Registration Detail (a copy of the association of article should be included)
:…………………………………………………………………………………..
Objectives of Organization: …………………………... ....
....
....
....
...
Office location in Nepal: ………………………………
Telephone no. in Nepal: ....
Fax no. in Nepal: ……………………………………...
Webpage/Email of Observer Organization (if any):
……………..
Name of Head/Deputy Head of
Observer Organization including title………………………
Mobile No.: ……………………………………
Email : ……………………………….
Anticipated No. of Observers: …………………….
Anticipated Period of Stay in Nepal: …………
Place and Date of Signature: ………………………
I/we hereby commit to comply with the Election Code of Conduct issued by the ECN.

Seal and Signature of the Head of the Observer Organization: ………

Annex-C
(Relating to Section 8, Sub-section (1-a)

Authorization Form for the Contact Person

The contact person will be the sole point of communication between the Election Commission, Nepal (ECN) and the Observer Organization. Please submit this form with complete contact details, as well as a passport sized photograph and a copy of passport.

Please glue or staple a passport sized photo of the Contact Person here

Name of Observer Organization: ………………………….
Personal Detail of Contact Person:…………………………….
Name : ……………………………………..
Gender: ………………………………
Nationality:………………………………………….
Office Location:…………………………………….
Mobile No. :……………………………………….
Telephone No.:……………………………………
Fax no.:…………………………………………..
Email :…………………………………………….

I, the Head of the Observer Organization, hereby authorize the contact person to perform the following tasks:

a. Sign all necessary documentation on behalf of the Observer Organization.
b. Receive/submit all documents and materials to/from the observer organization and the ECN.

Signature of Contact Person:

Place and Date:

Seal and Signature of the Head of the Observer Organization:

Annex-D
(Relating to Section 8, Sub-section (1-b)

Observer's Information and Deployment Details

Name of Observer organization:
Address :

S.N.	Name of the Observer	Age	Gender	Type of Disability (If any)	Nationality	Passport No.	Academic Qualification	Experience	Proposed Deployment		
									Province	District	Rural Muni./Muni

Name of the Head of the organization/Contact Person:
Signature: …………………..
Seal of the observer organization
Date:………………………..

Annex-E

(Relating to Section 8, Sub-section (1-c)

<u>Declaration and Pledge of International Observers</u>

Observer Organization: ………………………….
Observer's Information:
Surname: …………Middle Name:……………. First Name: …………
Nationality: ………………………………..
Date of Birth (dd/mm/yy): …………………
Gender: Male ☐ Female ☐ Others ☐
Passport Number: ……………………… Passport Type: ……
Country of Residence: ……………………….
Home Address: ………………………………
Email …………………………… Contact No: ….

<table>
<tr><td colspan="2">I hereby declare that I have received and read the Election Code of Conduct issued by the Election Commission, Nepal, and that I have received or will receive training in Electoral Observation from the above-mentioned observer organization.
I pledge to abide by the Election Code of Conduct and by the laws of Nepal. I have not been punished in human rights crime violation till to date.
With this pledge I submit the following documents:
• A copy of my passport
• One passport size photograph (attached to this document)
• A copy of certificate of my highest academic qualification
• Proof of election observation experience if any
• Publication on election observation if any</td><td>Please glue or staple passport sized photo of the observer here</td></tr>
<tr><td>Signature of the Observer:</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>Place and Date:</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>Seal and Signature of the Head of the Observer Organization:</td><td colspan="2"></td></tr>
</table>

Signature:…………………..
Seal of the observer organization
Date:……………………….

Annex-F
(Relating to Section 10, Sub-section (1))

International Election Observer Identity Card

निर्वाचन आयोग, नेपाल
ELECTION COMMISSION, NEPAL

.... Election, ... (Year)

अन्तर्राष्ट्रिय पर्यवेक्षक परिचयपत्र

INTERNATIONAL OBSERVER IDENTITY CARD

परिचय पत्र नं
ID Card No. ....

नाम,थर
Name ....

पर्यवेक्षण संस्था
Observer Organization ....

राष्ट्रियता
Nationality.................................

परिचय-पत्र बहाल रहने अवधि
Validity.....................

परिचय-पत्र पाउनेको दस्तखत
Signature of ID Card Holder...............................

पासपोर्ट साईजको फोटो /passport sized photo

निर्वाचन आयोगको आधिकारिक व्यक्तिको
The designated official of the ECN

दस्तखत
Signature ....

नाम,थर
Name.........................

पद
Designation....................

जारी मिति
Date of issue...................

This holder of this card will have access to the electoral premises.
परिचयपत्र बहाकलाई मतदान केन्द्र र मतगणना स्थलसम्म प्रवेश अनुमति रहनेछ ।

Observers shall at all times abide by the prevailing laws of Nepal and Election Code of Conduct issued by the Election Commission Nepal.

This code includes;

- Observers shall at all times recognise and respect the customs, culture and sovereignty of Nepal;
- Observers shall exercise their role with impartiality, objectivity and independence;
- Observer organization shall be accurate and comprehensive in their observations;
- Observers shall undertake their duties in an unobtrusive manner and not interfere with the election process;
- Observers shall respect the role, status and authority of election officials;
- While inside electoral facilities, Observers shall identify themselves immediately and follow the instructions of the electoral officials;
- when requested, Observers shall present a passport or a national ID with a picture in conjuction with presenting this card; and
- Observers shall observe the voting from a reasonable distance, and refrain from talking to voters inside the polling station.

यो परिचयपत्र हराएको खण्डमा, पाउनु हुने महानुभावले कृपया निर्वाचन आयोग वा निर्वाचन कार्यालय वा जिल्ला प्रशासन कार्यालय वा नजिकको प्रहरी कार्यालयमा बुझाई दिनुहोला ।

Annex-G
(Relating to Section 12, Sub – section (1)

Details of Special Guest Observer for Accreditation

Title: ....

Full Name: ....

Designation:..

Gender: ....

Nationality: ....

Passport No: ....

Email:………………………………………

Organization (if any): ....

Address while staying in Nepal: ....

Contact Person(if any):

Name:……………………….

Mobile No: ....

Email: ....

Accompanying Person/s:

Full Name and Designation: ....

Full Name and Designation: ....

Full Name and Designation: ....

Full Name and Designation: ....

Place and Date of Signature: ....

Special Guest Signature: ....

Annex-H
(Relating to Section 13, sub-section (1)

Special Guest Observer Identity Card

निर्वाचन आयोग, नेपाल
ELECTION COMMISSION, NEPAL

.... Election,...(year)...

(............. निर्वाचन,...(वर्ष)...

SPECIAL GUEST OBSERVER IDENTITY CARD

विशिष्ट अतिथि अवलोकनकर्ता परिचय- पत्र

ID Card No
परिचय पत्र नं. ....

Name
नाम/थर..

Nationality
राष्ट्रियता ....

Area of Observation
अवलोकन गरिने क्षेत्र..................

Validity of ID Card
परिचय-पत्र बहाल रहने अवधि.....................

Signature Of Card Holder
परिचय-पत्र पाउनेको सही...............................

Official Of ECN
निर्वाचन आयोगको आधिकारिक व्यक्तिको

Signature
सही ....

Name
नाम ....

Designation
पद ....

Date
मिति ..../...../.....

पासपोर्ट साईजको फोटो (passport size photo)

Website : www.election.gov.np
Email : ecn.planning@election.gov.np

"The holder of this card will have access to the electoral premises"

अनुसूची–४

(दफा १५ को उपदफा (१) को खण्ड ग सँग सम्बन्धित)

<u>निर्वाचन पर्यवेक्षकको शपथ ग्रहण पत्र</u>

पर्यवेक्षण संस्थाको नामः ....

पर्यवेक्षक सम्बन्धी विवरणः

नाम थरः .... ठेगानाः.......................

लिङ्ग : ☐ पुरूष ☐ महिला ☐ अन्य

टेलिफोन न. : .... मोबाइल नं.........................

इमेलः .... फ्याक्स : ....

पर्यवेक्षण सम्बन्धी अनुभव : ....

मैले निर्वाचन आयोगबाट जारी भएको निर्वाचन आचारसंहिता राम्रोसँग अध्ययन गरेको छु र उल्लिखित पर्यवेक्षण संस्थाबाट निर्वाचन सम्बन्धी आवश्यक प्रशिक्षण प्राप्त गरेको छु/गर्नेछु ।म हाल कुनै राजनीतिक दलको सदस्य छैन ।निर्वाचन आयोगबाट जारी गरिएको निर्वाचन आचारसंहिता र निर्वाचन सम्बन्धी कानूनहरूको पालना गर्दै स्वतन्त्र एवं निष्पक्ष ढङ्गबाट पर्यवेक्षण सम्बन्धी काम गर्ने शपथ लिन्छु ।

संलग्न कागजातहरु :

(१) नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,

(२) पासपोर्ट साइजको फोटो १ प्रति,

(३) पर्यवेक्षकको शैक्षिक योग्यताः....तह उत्तीर्ण (माथिल्लो शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि) ।

पर्यवेक्षकको दस्तखत :

मितिः

संस्थाको छाप

संस्था प्रमुखको दस्तखत :

संस्था प्रमुखको नाम, थर :

मिति :

अनुसूची–५

(दफा १५ को उपदफा (२) र दफा १९ को उपदफा (३) सँग सम्बन्धित)

पर्यवेक्षक परिचयपत्र

निर्वाचन आयोग, नेपाल
ELECTION COMMISSION, NEPAL

....निर्वाचन ...... (वर्ष)

.... पर्यवेक्षक परिचयपत्र

पासपोर्ट साइजको फोटो ।

प.प.नं.:

नाम,थर :

नागरिकता नं.:

पर्यविक्षण अनुमति प्राप्त संस्थाको नाम :

पर्यविक्षण गर्न खटाइएको स्थान :

परिचय पत्र पाउनेको सही :

परिचय पत्र बहाल रहने अवधि :

निर्वाचन आयोगको आधिकारिक व्यक्तिको

दस्तखत :

नाम :

पद :

जारी मिति:

यो परिचयपत्रका आधारमा निर्वाचन अधिकृतको अनुमतिमा (पर्यविक्षण गर्न अनुमति प्राप्त निर्वाचन क्षेत्र) को मतगणना स्थलमा प्रवेश गर्न पाइनेछ ।

पर्यविक्षकले आफ्नो स्थायी बसोबास भएको वा मतदाता नामावलीमा नाम समावेश भएको वडामा पर्यविक्षण गर्न पाउने छैन ।

पर्यविक्षकले पालना गर्नुपर्ने कुराहरु :-

पर्यविक्षकले निर्वाचन आयोगबाट जारी गरिएको निर्वाचन आचारसंहितामा उल्लिखित कुराहरुको पालना गर्न पर्दछ ।

आचारसंहिताका महत्वपूर्ण प्रावधानहरु :-

१. निर्वाचन आयोगको सम्मान र प्रतिष्ठामा आँच आउने कार्य गर्नु हुँदैन ।
२. आफ्नो भूमिका स्वतन्त्र, निष्पक्ष एवम् वस्तुनिष्ठ भई पूरा गर्नु पर्दछ ।
३. पर्यविक्षण गर्दा व्यवहारिक एवम् फराकिलो दृष्टिकोण राख्नु पर्दछ ।
४. पर्यविक्षण गर्दा निर्वाचन कार्यमा बाधा पुऱ्याउनु हुँदैन ।
५. निर्वाचनमा खटिएका कर्मचारीहरुको काम कर्तव्य र अधिकारको सम्मान गर्नु पर्दछ ।
६. मतदान केन्द्र भित्र मतदातासँग कुराकानी गर्नु हुँदैन ।
७. मतदान केन्द्रमा कुनै दल वा स्वतन्त्र उम्मेदवारको समर्थन वा बिरोध हुने गरी कुनै कुरा व्यक्त गर्न, गराउन, प्रचार प्रसार वा प्रदर्शन गर्नु हुँदैन ।

यो परिचयपत्र हराएको खण्डमा पाउनु हुने महानुभावले कृपया निर्वाचन आयोग वा निर्वाचन कार्यालय वा जिल्ला प्रशासन कार्यालय वा नजिकको प्रहरी कार्यालयमा बुझाई दिनुहोला ।

अनुसूची–६

(दफा १६ उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

<u>निर्वाचन पर्यवेक्षण सम्बन्धी काम कारबाहीको लागि दिइने अख्तियारी</u>

पर्यवेक्षण संस्थाको नामः ....

पर्यवेक्षण संस्थाको प्रमुखको नाम,थरः ....

ठेगानाः ....

ईमेल.. मोबाइल नं :

अख्तियारी पाउने व्यक्तिको विवरणः–

नाम, थर.. ठेगानाः ....

इमेलः .... फ्याक्स्: ....

टेलिफोन नं.: .... मोबाइल नं. : ....

अख्तियारी पाउने व्यक्तिको दस्तखतको नमूना :

पर्यवेक्षण संस्थाको तर्फबाट निम्नलिखित कार्य गर्नका लागि अख्तियारी प्रदान गर्दछुः

(१) निर्वाचन आयोग र अन्य निकायबाट कागजात एवम् सामग्रीहरू प्राप्त गर्न र पेश गर्न,

(२) आवश्यक कागजपत्रहरूमा दस्तखत गर्न ।

संस्थाको छापः

संस्था प्रमुखको दस्तखतः

मितिः

<u>द्रष्टव्य</u> : अख्तियारी पाउने व्यक्तिको नेपाली नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि यसै साथ संलग्न गर्नु पर्नेछ ।

अनुसूची–७

(दफा १७ सँग सम्बन्धित)

<u>पर्यवेक्षण संस्थाले पेश गर्ने पर्यवेक्षक अभिलेख विवरण</u>

१. संस्थाको नाम :

२. संस्थाको ठेगाना :

३. पर्यवेक्षकको विवरण :

क.सं.	पर्यवेक्षकको नाम थर	स्थायी ठेगाना	मतदाता नामावलीमा नाम समावेश भएको मतदान स्थलको नाम र ठेगाना	लिङ्ग	उमेर	दलित/आदिवासी जनजाति/पिछडिएको वर्ग	अपाङ्गता भएको व्यक्ति हो/होइन		शैक्षिक योग्यता	खटाइने स्थानको नाम			
							हो	होइन		प्रदेश	जिल्ला	निर्वाचन क्षेत्र	गाँउपालिका/नगरपालिका
१													
२													
३													
४													
५													
६													
७													

संस्थाको छाप

संस्था प्रमुखको दस्तखत :

संस्था प्रमुखको नाम, थर :

मिति :

अनुसूची–८
(दफा २४ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

<u>अभिमुखीकरणका विषयहरु</u>

(क) निर्वाचन तयारी सम्बन्धी :-

(१) निर्वाचन कार्यक्रम,
(२) निर्वाचन अधिकृतहरूको नियुक्ति, तालिम र कार्यालय स्थापना सम्बन्धी,
(३) निर्वाचन सामग्रीहरूको व्यवस्थापन,
(४) मतदान अधिकृतहरूको नियुक्ति र तालिम,
(५) निर्वाचन सामग्रीहरू लगायत मतदान केन्द्रमा खटिएका कर्मचारीको मतदान केन्द्रसम्म पहुँचको व्यवस्था,
(६) निर्वाचन आचारसंहिता र अनुगमनको व्यवस्था,
(७) निर्वाचनको सुरक्षा व्यवस्थापन,
(८) सञ्चार व्यवस्था,
(९) मतदाता शिक्षा,
(१०) आयोगले तोकेका अन्य विषयहरु ।

(ख) निर्वाचन प्रक्रिया सम्बन्धी :-

(१) मतदान स्थल तथा मतदान केन्द्र व्यवस्थापन,
(२) सर्वदलीय बैठक,
(३) मतदान समय,
(४) मतदान केन्द्रको सुरक्षा व्यवस्थापन,
(५) सञ्चार र अनुगमन प्रणाली,
(६) मतदान सञ्चालन प्रक्रिया,
(७) मतदान प्रक्रियामा महिला तथा विशेष प्राथमिकता प्रदान गर्नु पर्ने वर्ग समुदायको पहुँच,
(८) मतदान समाप्त भए पछिका प्रक्रियाहरू, मतपेटिका संकलन र ढुवानी व्यवस्था,
(९) मतगणना सम्बन्धी व्यवस्था,
(१०) निर्वाचन परिणाम,
(११) सङ्कटकालीन व्यवस्थापन र उद्धार,
(१२) महामारी तथा विपदका समयमा पालना गर्नु पर्ने गरी निर्धारण गरिएका मापदण्ड,
(१३) आयोगले तोकेका अन्य विषयहरु ।

(ग) पर्यवेक्षण प्रक्रिया सम्बन्धी

(१) पर्यवेक्षणको अवधारणा,
(२) निर्वाचनमा पर्यवेक्षणको आवश्यकता र महत्व,
(३) निर्वाचन पर्यवेक्षण निर्देशिका, २०७८ का मुख्य मुख्य व्यवस्थाहरु,
(४) पर्यवेक्षण संस्था र पर्यवेक्षकको दायित्व,
(५) पर्यवेक्षण संस्था र पर्यवेक्षकले पालना गर्नु पर्ने आचरण,

(६) पर्यवेक्षण गर्दा गर्नु पर्ने समन्वय,
(७) पर्यवेक्षकले पेश गर्नु पर्ने प्रतिवेदन,
(८) अन्तिम पर्यवेक्षण प्रतिवेदन सम्बन्धी व्यवस्था,
(९) पर्यवेक्षण अनुमतिपत्र खारेज हुने अवस्था,
(१०) पर्यवेक्षकको परिचय पत्र रद्द हुने अवस्था,
(११) आयोगले तोकेका अन्य विषयहरु ।

अनुसूची–९

(दफा २९ को उपदफा (१) र दफा ३१ को उपदफा (४) सँग सम्बन्धित)

<u>पर्यवेक्षकले पेश गर्नु पर्ने प्रतिवेदनको ढाँचा</u>

निर्वाचन पर्यवेक्षण प्रतिवेदन फाराम

१. पर्यवेक्षकको विवरणः

नामः	पदः	लिङ्गः	जातजातिः
उमेरः	अपाङ्गता भएको व्यक्तिः हो/होइन यदि हो भने प्रकार खुलाउनुहोसः	कार्यालयः	टेलिफोन/मोबाइल नम्बरः
संस्था/निकायको नाम (संस्था/निकायबाट खटिएको भएमा): पर्यवेक्षण गरेको स्थानः प्रदेशः जिल्लाः गाउँ /नगर पालिकाः वडा नंः मतदान स्थलको नामः			मितिः

२. पर्यवेक्षण कार्यको विस्तृत विवरण र पर्यवेक्षक/अवलोकनकर्ताको मूल्याङ्कन

सि. न.	**पर्यवेक्षण गरेको विषय**	**अपेक्षित अवस्थाको तुलनामा पर्यवेक्षणबाट देखिएको तथ्य** *(अति उत्तमका लागि ४, उत्तमका लागि ३, सामान्यका लागि २ र खराबका लागि १ नम्बरको महलमा (✓) चिन्ह लगाउने)*				**कैफियत**
		४	३	२	१	
१	**निर्वाचन कानून र निर्वाचन प्रणाली**					
१.१	निर्वाचन सम्बन्धी कानूनी प्रावधानहरु सबैले बुझ्न सक्ने गरी स्पष्ट भएको					
१.२	निर्वाचन सम्बन्धी कानूनमा मतदान र मतगणना तथा निर्वाचन कसूर सम्बन्धी विषय समेटिएको					
१.३	निर्वाचन विवाद निरुपण र निर्वाचन आचारसंहिता सम्बन्धी विषय मतदाता शिक्षा सामग्रीमा समावेश भएको					
१.४	निर्वाचन सम्बन्धी कानूनहरुको पालना भएको					
२	**मतदाता दर्ता तथा परिचय पत्र वितरण**					
२.१	अन्तिम मतदाता नामावलीमा शुद्धता रहेको					
२.२	मतदाता परिचय पत्र वितरण कार्य समयमा नै					

	भएको					
२.३	मतदाता परिचय पत्रमा शुद्धता रहेको					
२.४	मतदातासँग मतदाता परिचय पत्र नभएको अवस्थामा नेपाल सरकारले जारी गरेको अन्य परिचय पत्रको आधारमा मतदानको अवसर दिईएको					
३	**राजनीतिक दल तथा उम्मेदवारी दर्ता**					
३.१	निर्वाचनमा भाग लिन दर्ता भएका राजनीतिक दलहरु मध्ये निर्वाचनमा भाग लिने दलहरुको संख्या उल्लेख्य रहेको					
३.२	निर्वाचनमा महिला तथा समावेशी समूहको उम्मेदवारी सन्तोषजनक रहेको					
३.३	प्रतिनिधि सभा र प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचनको हकमा पहिलो हुने निर्वाचित हुने निर्वाचन प्रणाली तर्फ महिला तथा समावेशी समूहको उम्मेदवारी सन्तोषजनक रहेको					
३.४	उम्मेदवारी मनोनयन गर्नका लागि पर्याप्त समय र पूर्वाधारको व्यवस्था रहेको					
३.५	महिला उम्मेदवारहरुको सहभागिता उत्साहजनक रहेको					
३.६	समावेशी समूहको उम्मेदवारहरुको सहभागिता उत्साहजनक रहेको					
४	**निर्वाचन प्रचार प्रसार तथा आचारसंहिताको पालना**					
४.१	राजनीतिक दल वा उम्मेदवार बीच झडप नभएको					
४.२	भाषा शैली शिष्ट, मर्यादित र व्यक्तिगत लान्छना लगाउने खालको नभएको					
४.३	हरेक उम्मेदवारले निर्वाध रुपमा प्रचार-प्रसार गर्न पाएको					
४.४	मतदातालाई निर्वाचन प्रणाली, प्रक्रिया, मतदान गर्ने तरीका तथा गोप्य मतदानको सुनिश्चितताको विषयमा सही जानकारी भएको					
४.५	प्रचार-प्रसारमा सम्मिलित निर्वाचन सामग्रीहरु लैङ्गिकमैत्री भएको					
४.६	प्रचार-प्रसारमा सम्मिलित निर्वाचन सामग्रीहरु अपाङ्गमैत्री भएको					
४.७	महिला, यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक समुदायको भावनामा आँच आउने वा चरित्र हत्या हुने गरी निर्वाचन प्रचार प्रसार नभएको					
४.८	अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरुको भावनामा आँच					

	आउने वा चरित्र हत्या हुने गरी निर्वाचन प्रचार प्रसार नभएको					
४.९	निर्वाचन प्रचार प्रसारमा बालबालिकाको प्रयोग नभएको					
४.१०	सभा, जुलुस सम्बन्धी आचारसंहिताको पालना गरेको					
४.११	भोज भतेर तथा नगद/जिन्सी वितरण जस्ता क्रियाकलाप नभएको					
४.१२	प्रचलित कानून बमोजिम निषेध गरिएको समय र स्थानमा कुनै किसिमको जुलुस, आमसभा, बैठक , भेला वा प्रचार प्रसार नभएको					
४.१३	प्रचार प्रसारमा कुनै मठ, मन्दिर, गुम्बा, मस्जिद, चर्च वा धार्मिक स्थान, सरकारी वा सामुदायिक विद्यालय, सरकारी भवनको प्रयोग नभएको					
४.१४	प्रचार सामग्रीको आकार, गुणस्तर र परिमाण निर्वाचन आयोगले तोके बमोजिम भएको					
४.१५	प्रचार प्रसारको क्रममा तोकिएको सवारी साधन मात्र प्रयोग भएको					
४.१६	मौन अवधिमा निर्वाचन आचारसंहिताको पालना भएको					
४.१७	निर्वाचन प्रचार-प्रसारको क्रममा कुनै मिथ्या तथा भ्रामक समाचार वा अमर्यादित अभिव्यक्तिको प्रयोग नभएको					
४.१८	मिथ्या तथा भ्रामक समाचार वा अमर्यादित अभिव्यक्तिको उजुरी संयन्त्र भएको					
४.१९	मिथ्या तथा भ्रामक समाचार वा अमर्यादित अभिव्यक्तिको उजुरी उपर सुनुवाई भएको					
४.२०	महिला उम्मेदवारहरुको निर्वाचन प्रचार-प्रसारको क्रममा पुरुषहरुको सहभागिता उत्साहजनक रहेको					
४.२१	निर्वाचन प्रचार-प्रसारमा सामाजिक सञ्जालको प्रयोग भएको					
४.२२	सार्वजनिक पद धारण गरेका व्यक्तिहरुले आचारसंहिताको पूर्ण पालना गरेको					
४.२३	निर्वाचनमा खटिएका कर्मचारीहरुले आचारसंहिताको पूर्ण पालना गरेको					
४.२४	संचार माध्यमहरुले आचारसंहिताको पूर्ण पालना गरेको					
४.२५	सुरक्षा निकाय तथा सुरक्षा कर्मचारीहरुले					

	आचारसंहिताको पूर्ण पालना गरेको					
४.२६	मतदाता शिक्षा कर्मचारी तथा स्वयंसेवकहरुले आचारसंहिताको पूर्ण पालना गरेको					
४.२७	राजनीतिक दलहरुबाट आचारसंहिताको पूर्ण पालना भएको					
४.२८	निर्वाचन आचारसंहिताबारे सरोकारवालाहरुलाई जानकारी भएको					
५	**मतदाता शिक्षा**					
५.१	मतदाता शिक्षा सामग्रीहरु समयमा नै पर्याप्त मात्रामा उपलब्ध गराइएको					
५.२	मतदाता शिक्षा सामग्रीहरु लैङ्गिकमैत्री भएको					
५.३	मतदाता शिक्षा सामग्रीहरु अपाङ्गमैत्री भएको					
५.४	मतदाता शिक्षा स्थानीय भाषाहरुमा पनि प्रचार-प्रसार गरिएको					
५.५	मतदाता शिक्षा कार्यक्रम समयमा नै थालनी गरिएको					
५.६	मतदाता शिक्षा कार्यक्रम वडास्तरमा टोल-टोलसम्म पुग्ने गरी प्रशारण/प्रचारप्रसार गरिएको					
५.७	मतदाता शिक्षामा महिला तथा समावेशी समूहलाई विशेष प्राथमिकता दिइएको					
५.८	मतदाता शिक्षामा स्थानीय तह परिचालन भएको					
५.९	मतदाता शिक्षा सामग्री विभिन्न माध्यम (विद्युतीय, छापा) मार्फत विभिन्न प्रकारमा (अडियो, भिडियो,छापा) उपलब्ध भएको					
५.१०	मतदाता शिक्षा सामग्रीहरु प्रभावकारी रहेको					
५.११	मतदाता शिक्षामा स्थानीय श्रोत साधन (सामुदायिक रेडियो, पत्र-पत्रिका) को प्रयोग भएको					
५.१२	मतदाता शिक्षा स्वयंसेवक/स्वयंसेविकाको सेवाप्रति आममतदाता सन्तुष्ट रहेको					
५.१३	सबै जनशक्तिले आवश्यक तालिम/अभिमुखीकरण प्राप्त गरेको					
५.१४	प्रदान गरिएको तालिम/अभिमुखीकरण र कार्य विवरण बीच सन्तुलन मिलेको					
५.१५	तालिम पश्चात कार्य क्षेत्रमा काम गर्न कुनै समस्या नरहेको					
६	**मतदान केन्द्र व्यवस्थापन तथा पहुँच**					
६.१	मतदान केन्द्र व्यवस्थापन पूर्व गरिएको					

	सर्वदलीय बैठकमा महिला र समावेशी समूहको सहभागिता रहेको					
६.२	सुरक्षा र सडक पहुँचका दृष्टिले केन्द्र उपयुक्त रहेको					
६.३	मतदाताको दृष्टिकोणबाट उपयुक्त केन्द्र भएको					
६.४	मतदान प्रक्रियाका लागि पर्याप्त स्थान भएको					
६.५	मतदान केन्द्रको आसपास पर्याप्त सूचना/जानकारी पोस्टरहरु टाँस गरिएको					
६.६	मतदान केन्द्र राखिएको दूरी उपयुक्त भएको					
६.७	ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्ग, अशक्त तथा सुत्केरी महिलाहरुका लागि मतदान केन्द्र सम्म आवतजावतका लागि सवारी साधनको व्यवस्था भएको					
६.८	मतदान केन्द्रमा शौचालयको व्यवस्था भएको					
६.९	मतदान केन्द्र अपाङ्गमैत्री भएको					
६.१०	मतदान केन्द्र ज्येष्ठ नागरिकमैत्री भएको					
६.११	अपाङ्ग व्यक्तिहरुका लागि मतदान गर्न सहयोगीको व्यवस्था भएको					
६.१२	मतदान केन्द्रमा घाम वा पानीबाट बचन आवश्यक व्यवस्था भएको					
६.१३	मतदान केन्द्रमा खानेपानीको व्यवस्था भएको					
६.१४	दल तथा उम्मेदवारका मतदान प्रतिनिधिहरुलाई मतदान केन्द्रमा सहज पहुँचको व्यवस्था भएको					
६.१५	दल तथा उम्मेदवारका मतदान प्रतिनिधिहरुले मतदान कार्यमा सहयोग गरेको					
६.१६	आयोगबाट निर्धारित ढाँचामा मतदान केन्द्रको Layout तयार भएको					
७	**मतदान प्रक्रियाको व्यवस्थापन**					
७.१	मतदातालाई मतदान गर्ने प्रक्रिया, मतपत्र र गोप्य मतदानको सुनिश्चितताको विषयमा पर्याप्त जानकारी भएको					
७.२	तोकिएको समयमा नै मतदान प्रारम्भ भएको					
७.३	गोप्य मतदानका लागि स्थान, छेकाबारा र स्वस्तिक छापको यथोचित व्यवस्था भएको					
७.४	मतदान प्रक्रियाबारे राजनीतिक दल र सरोकारवाला बीचको छलफलमा भएको निर्णयको पालना पूर्ण रुपले भएको					
७.५	मतदानका दिन हुनुपर्ने मुचुल्का लगायतका कागजातहरु चुस्त/दुरुस्त रहेको					

७.६	निर्धारित समय भित्र मतदान सम्पन्न भएको					
७.७	मतदानको समयमा कुनै असामान्य घटना नभएको					
८	**निर्वाचन सामग्री व्यवस्थापन**					
८.१	फोटो सहितको मतदाता नामावलीको विवरणमा मतदाताको नाम भएको, पहिचान गर्न सहज भएको					
८.२	कार्यालय प्रयोजन र मतदान प्रयोजनका लागि मतदाता नामावली योजना बमोजिम प्राप्त भएको					
८.३	राजनीतिक दल र अन्य सरोकारवालाहरुको लागि मतदाता नामावली उपलब्ध भएको					
८.४	आयोगले निर्धारण गरे बमोजिमका सबै निर्वाचन सामग्री मतदान केन्द्रमा उपलब्ध रहेको					
८.५	मतपत्र ढुवानी समयमै भई प्राप्त भएको					
८.६	निर्वाचन सामग्रीहरु पर्याप्त रहेको					
८.७	निर्वाचन सामग्री सुरक्षित रुपमा भण्डारण गरिएको					
९	**जनशक्ति व्यवस्थापन**					
९.१	आयोगले निर्धारण गरेको मापदण्ड बमोजिमको जनशक्ति निर्वाचन अधिकृतको कार्यालयमा उपलब्ध भएको					
९.२	मतदान केन्द्रका लागि दरबन्दी बमोजिमको जनशक्ति उपलब्ध भएको					
९.३	उपलब्ध जनशक्ति लैङ्गिक तथा समावेशी नीति अनुरुप रहेको					
९.४	मतदान अधिकृत, सहायक मतदान अधिकृत र मतदान केन्द्रमा खटिने अन्य जनशक्ति परिचालन र अभिमुखीकरण/तालिम सम्बन्धी योजना बनाई सोही बमोजिम कार्यान्वयन भएको					
९.५	मतदान केन्द्रमा खटाईएका सबै जनशक्तिलाई अभिमुखीकरण गरिएको					
९.६	खटिएका कर्मचारीले आ-आफ्नो जिम्मेवारी कुशलतापूर्वक सम्पन्न गरेको					
९.७	कर्मचारीको भाषाशैली र व्यवहार शिष्ट र मर्यादित भएको					
९.८	कर्मचारीले तोकिएका जानकारी समयमै सम्बन्धित निकायमा उपलब्ध गराएको					

९.९	मतदान केन्द्रमा खटिने कर्मचारीलाई कुनै प्रकारको कठिनाई नभएको					
९.१०	विभिन्न समितिहरुको भेला नियमित रुपमा भएको					
१०	**मतगणना र परिणाम घोषणा**					
१०.१	मतगणना स्थलको जानकारी समयमा नै दिईएको					
१०.२	मतगणना पूर्व सर्वदलीय भेला गरिएको					
१०.३	दल तथा उम्मेदवारका मतगणना प्रतिनिधिहरुलाई मतगणनास्थलमा सहज पहुँचको व्यवस्था भएको					
१०.४	दल तथा उम्मेदवारका मतगणना प्रतिनिधिहरुले मतगणना कर्मचारीलाई मतगणना प्रक्रियामा सहयोग गरेको					
१०.५	मतगणना प्रक्रिया उल्लङ्घनको विषयमा सुनवाई र निरुपणको व्यवस्था भएको					
१०.६	पर्यवेक्षकहरुका लागि मतगणना प्रक्रिया पर्यवेक्षणमा सहज पहुँचको व्यवस्था भएको					
१०.७	मतगणना स्थलमा गरिएको सुरक्षा व्यवस्था सन्तोषजनक रहेको					
१०.८	मतगणना प्रक्रिया पारदर्शी रहेको					
१०.९	मतगणनामा आवश्यक जनशक्ति परिचालन गरिएको					
१०.१०	मतगणनास्थल महिलामैत्री भएको					
१०.११	मतगणनास्थल अपाङ्ग मैत्री भएको					
१०.१२	मतगणनास्थलमा महिला कर्मचारीहरुको लागि प्रभावकारी सुरक्षा व्यवस्था भएको					
१०.१३	मतगणनाको परिणाम समय समयमा निरन्तर रुपमा सम्प्रेषण गराइएको					
१०.१४	परिणाम समयमा नै घोषणा गर्न सकिएको					
११	**पर्यवेक्षण**					
११.१	अनुमति प्राप्त गरेका व्यक्तिहरु मात्र पर्यवेक्षणमा खटिएको					
११.२	पर्यवेक्षकले कुनै राजनीतिक दल वा उम्मेदवारप्रति कुनै आग्रह वा पूर्वाग्रह/आबद्धता नदेखाएको					
११.३	पर्यवेक्षक कुनै राजनीतिक दलको सदस्य नरहेको					
११.४	पर्यवेक्षणमा महिला तथा समावेशी समूहको समानुपातिक सहभागिता रहेको					

११.५	पर्यवेक्षकले अभिमुखीकरण तालिम प्राप्त गरेको					
११.६	पर्यवेक्षकले निर्वाचन आचारसंहिताको पालना गरेको					
११.७	पर्यवेक्षकले निर्वाचनको काममा कुनै बाधा नपुऱ्याएको					
११.८	पर्यवेक्षकले परिचयपत्र देखिने गरी लगाएको					
१२	**सुरक्षा अवस्था**					
१२.१	आम मतदाताले राजनीतिक दल वा उम्मेदवारको नीति कार्यक्रमको बारेमा जान्न, प्रचार-प्रसारमा सहभागी हुन र मतदान गर्न जान सुरक्षाको अनुभूति गरेको					
१२.२	निर्वाचनमा भाग लिने प्रत्येक राजनीतिक दल/उम्मेदवारले प्रचार-प्रसार तथा निर्वाचनमा भाग लिन पर्याप्त मात्रामा सुरक्षाको अनुभूति गरेको					
१२.३	महिला तथा समावेशी उम्मेदवारहरुका लागि वैकल्पिक सुरक्षा योजना तयार भएको					
१२.४	मतदान केन्द्रमा सुरक्षा प्रदान गर्नको लागि आवश्यक सुरक्षा योजना, जनशक्ति र साधन श्रोत उपलब्ध भएको					
१२.५	मतदान केन्द्रमा खटिएका सुरक्षाकर्मीहरु अभिमुखीकरण मार्फत निर्वाचन सुरक्षाको विषयमा जानकार भएको					
१२.६	सुरक्षा संवेदनशीलताको आधारमा वैकल्पिक सुरक्षा योजना र कार्यक्रम तयार भएको					
१२.७	स्वच्छ, स्वतन्त्र, निष्पक्ष र विश्वसनीय निर्वाचनलाई बाधा पुऱ्याउने खालका घटनाहरु नभएको					
१२.८	लिङ्ग, जातजाती, धर्म वा अन्य अवस्थाका कारण हुने विभेद तथा हिंसाका घटना नभएको					
१२.९	निर्वाचन सामग्रीको सुरक्षा प्रभावकारी रहेको					
१२.१०	मतदान पछि मतपेटिका ढुवानी र मतगणनाको लागि आवश्यक सुरक्षा प्रभावकारी रहेको					
१३	**लैङ्गिक समावेशिता**					
१३.१	महिला निर्वाचन अधिकृत लगायत महिला निर्वाचन कर्मचारीहरुको निर्वाचन कार्यमा राम्रो सहभागिता रहेको					
१३.२	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई निर्वाचनको कार्यमा एजेन्ट/स्वयंसेवकका रुपमा					

	खटाइएको					
१३.३	मतदान केन्द्रमा आवश्यक मात्रामा महिला सुरक्षाकर्मीहरु खटाइएको					
१३.४	महिला मतदाताहरुको सहभागिता उत्साहजनक रहेको					
१३.५	दल तथा उम्मेदवारका मतदान प्रतिनिधिहरुमा महिलाबाट प्रतिनिधित्व भएको					
१३.६	दल तथा उम्मेदवारका मतदान प्रतिनिधिहरुमा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुबाट प्रतिनिधित्व भएको					
१३.७	मत गणनाको काममा महिलाहरुको सहभागिता रहेको					
१४	**स्वास्थ्य सुरक्षाका उपायहरु**					
१४.१	प्रचार-प्रसारका क्रममा स्वास्थ्य सुरक्षाका उपायहरु अपनाइएको					
१४.२	मतदान केन्द्रमा स्वास्थ्य सुरक्षाका उपायहरु अपनाइएको					
१४.३	मतदान केन्द्रमा स्यानिटाईजर वा साबुन पानीले हात धुने व्यवस्था भएको					
१४.४	निर्धारित सामाजिक दूरी कायम गरी मतदाताहरु लाइनमा बस्ने व्यवस्था भएको					
१४.५	कर्मचारीहरुले समेत निर्धारित सामाजिक दूरी कायम गरेको					
१४.६	मास्क, पन्जा जस्ता एक पटक प्रयोग हुने सामग्रीहरु राम्ररी विस्थापन गर्ने व्यवस्था भएको					
१४.७	मतदान केन्द्रमा स्वास्थ्य कार्यकर्ता र स्वास्थ्य स्वयंसेवकहरु परिचालन गरिएको					
१४.८	जेष्ठ नागरिकहरु र दीर्घरोगीहरुका लागि मतदान गर्न विशेष व्यवस्था गरिएको					
१४.९	मतदाताहरुले मतदान केन्द्रमा स्वास्थ्य सुरक्षाको अनुभूति गरेको					
१४.१०	मतदान केन्द्रमा First-Aid Box को व्यवस्था भएको					
१४.११	मतदान केन्द्रको आसपास सूचना/जानकारी पोस्टरहरु टाँस गरिएको					
१५	**निर्वाचन विवाद निरुपणको अवस्था**					
१५.१	निर्वाचन विवाद तथा आचारसंहिता उल्लङ्घनको सुनुवाई सम्बन्धी व्यवस्था भएको					
१५.२	निर्वाचन विवाद निरुपण सम्बन्धी स्पष्ट कानूनी					

	व्यवस्था रहेको					
१५.३	आचारसंहिता उल्लङ्घनको विषयमा कारबाही सम्बन्धी स्पष्ट कानूनी व्यवस्था रहेको					
१५.४	निर्वाचन विवाद निरुपणका लागि आवश्यक संयन्त्रको व्यवस्था भएको					
१५.५	आचारसंहिता उल्लङ्घनको विषयमा कारबाहीका लागि आवश्यक संयन्त्रको व्यवस्था भएको					
१५.६	निर्वाचन विवादको उजुरीका लागि सहज पहुँच भएको					
१५.७	आचारसंहिता उल्लङ्घनको विषयमा उजुरीका लागि सहज पहुँच भएको					
१५.८	निर्वाचन विवाद सम्बन्धी उजुरीमा समयमा नै सुनुवाई भइ निरुपण भएको					
१५.९	आचारसंहिता उल्लङ्घनको सम्बन्धी उजुरीमा समयमा नै सुनुवाई भइ निरुपण भएको					
१५.१०	निर्वाचन विवाद सम्बन्धमा आयोगबाट भएका निर्णय विरुद्ध पुनरावेदन गर्ने व्यवस्था भएको					
१५.११	अदालतमा परेका निर्वाचन सम्बन्धी उजुरीको समयमा नै सुनुवाई भइ निरुपण भएको					

३. पर्यवेक्षणका क्रममा देखिएका सकारात्मक/सबल पक्षहरु

४. पर्यवेक्षणका क्रममा देखिएका सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु

५. पर्यवेक्षणबाट प्राप्त सुझाव र आयोगलाई गरिएको सिफारिस

६. पर्यवेक्षणसँग सम्बन्धित तस्वीरहरु

७. पर्यवेक्षण सम्बन्धी थप विषय (केही भए संक्षेपमा समावेश गर्ने)

अनुसूची–१०

(दफा २९ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित)

<u>पर्यवेक्षण संस्थाले आयोगमा पेश गर्नु पर्ने प्रतिवेदनको ढाँचा</u>

कभर पेज

.... निर्वाचन, ... साल

संस्थाको नाम :

विषय सूची

१. पृष्ठभूमि

२. पर्यवेक्षण विधि

३. पर्यवेक्षण गरिएको क्षेत्र

४. पर्यवेक्षणका विषय क्षेत्र

  ४.१ निर्वाचन कानून र निर्वाचन प्रणाली

    ४.१.१ तथ्याङ्क प्रस्तुती

    ४.१.२ सबल पक्ष

    ४.१.३ भोगिएको समस्या

    ४.१.४ सुधार गर्नु पर्ने पक्ष

    ४.१.५ सुधारका उपाय तथा सुझाव

  ४.२ मतदाता नामावली तथा परिचय-पत्र वितरण

    ४.२.१ तथ्याङ्क प्रस्तुती

    ४.२.२ सबल पक्ष

    ४.२.३ भोगिएको समस्या

    ४.२.४ सुधार गर्नु पर्ने पक्ष

    ४.२.५ सुधारका उपाय तथा सुझाव

  ४.३ मतदाता शिक्षा

    ४.३.१ तथ्याङ्क प्रस्तुती

    ४.३.२ सवल पक्ष

    ४.३.३ भोगिएको समस्या

    ४.३.४ सुधार गर्नु पर्ने पक्ष

    ४.३.५ सुधारका उपाय तथा सुझाव

  ४.४ राजनीतिक दल तथा उम्मेदवारी दर्ता

    ४.४.१ तथ्याङ्क प्रस्तुती

४.४.२ सबल पक्ष
४.४.३ भोगिएको समस्या
४.४.४ सुधार गर्नु पर्ने पक्ष
४.४.५ सुधारका उपाय तथा सुझाव
४.५ निर्वाचन आचारसंहिताको पालना
४.५.१ तथ्याङ्क प्रस्तुती
४.५.२ सबल पक्ष
४.५.३ भोगिएको समस्या
४.५.४ सुधार गर्नु पर्ने पक्ष
४.५.५ सुधारका उपाय तथा सुझाव
४.६ निर्वाचन सुरक्षा व्यवस्था
४.६.१ तथ्याङ्क प्रस्तुती
४.६.२ सबल पक्ष
४.६.३ भोगिएको समस्या
४.६.४ सुधार गर्नु पर्ने पक्ष
४.६.५ सुधारका उपाय तथा सुझाव
४.७ मतदान केन्द्रको व्यवस्थापन तथा पहुँच
४.७.१ तथ्याङ्क प्रस्तुती
४.७.२ सबल पक्ष
४.७.३ भोगिएको समस्या
४.७.४ सुधार गर्नु पर्ने पक्ष
४.७.५ सुधारका उपाय तथा सुझाव
४.८ स्वास्थ्य सुरक्षाका उपायहरुको अवलम्बन
४.८.१ तथ्याङ्क प्रस्तुती
४.८.२ सबल पक्ष
४.८.३ भोगिएको समस्या
४.८.४ सुधार गर्नु पर्ने पक्ष
४.८.५ सुधारका उपाय तथा सुझाव
४.९ निर्वाचनमा लैङ्गिक समावेशिता
४.९.१ तथ्याङ्क प्रस्तुती
४.९.२ सबल पक्ष
४.९.३ भोगिएको समस्या

४.९.४ सुधार गर्नु पर्ने पक्ष

४.९.५ सुधारका उपाय   तथा सुझाव

४.१० निर्वाचन विवाद निरुपणको अवस्था

४.१०.१ तथ्याङ्क प्रस्तुती

४.१०.२ सबल पक्ष

४.१०.३ भोगिएको समस्या

४.१०.४ सुधार गर्नु पर्ने पक्ष

४.१०.५ सुधारका उपाय तथा सुझाव

४.११ अन्य

५. पर्यवेक्षण गर्न खटाइएका पर्यवेक्षकहरुको खण्डीकृत विवरण (समावेशी समूह खुल्ने गरी)

६. आयोगलाई सिफारिस गर्नु पर्ने विषय

अनुसूची (आवश्यकता अनुसार राख्न सकिने)

अनुसूची–११

(दफा ३४ को उपदफा (४) सँग सम्बन्धित)

निर्वाचन अवलोकनकर्ता परिचयपत्र

निर्वाचन आयोग, नेपाल
ELECTION COMMISSION, NEPAL

..................निर्वाचन/Election, ... (वर्ष/Year)

निर्वाचन अवलोकनकर्ता परिचयपत्र **Observer Identity Card**

ID Card No
परिचय पत्र नं. ....

Name
नाम,थर..

Name of the Organization
संस्थाको नाम.................................

Designation
पद...

Area of Observation
अवलोकन गरिने क्षेत्र...................................

Validity of ID Card
परिचय-पत्र बहाल रहने अवधि.....................

Signature of Card Holder
परिचय-पत्र पाउनेको दस्तखत...............................

पासपोर्ट साईजको फोटो

Signature of Official of ECN
निर्वाचन आयोगको आधिकारिक व्यक्तिको

दस्तखत ....

Name
नाम ....

Designation
पद ....

Date
मिति ..../...../............

यो परिचयपत्र वाहकले आफ्नो स्थायी ठेगाना वा मतदाता नामावलीमा नाम समावेश भएको वडामा अवलोकन गर्न पाउने छैन

पर्यविक्षकले अवलोकनकर्ताले पालना गर्नुपर्ने कुराहरु :-

अवलोकनकर्ताले निर्वाचन आयोगबाट जारी गरिएको निर्वाचन आचारसंहितामा उल्लिखित कुराहरुको पालना गर्न पर्दछ ।

आचारसंहिताका महत्वपूर्ण प्रावधानहरु :-

१. निर्वाचन आयोगको सम्मान र प्रतिष्ठामा आँच आउने कार्य गर्नु हुँदैन ।
२. आफ्नो भूमिका स्वतन्त्र, निष्पक्ष एवम् वस्तुनिष्ठ भई पूरा गर्नु पर्दछ ।
३. पर्यविक्षण गर्दा व्यवहारिक एवम् फराकिलो दृष्टिकोण राख्नु पर्दछ ।
४. पर्यविक्षण गर्दा निर्वाचन कार्यमा वाधा पुऱ्याउनु हुँदैन ।
५. निर्वाचनमा खटिएका कर्मचारीहरुको काम कर्तव्य र अधिकारको सम्मान गर्नु पर्दछ ।
६. मतदान केन्द्र भित्र मतदातासँग कुराकानी गर्नु हुँदैन ।
७. मतदान केन्द्रमा कुनै दल वा स्वतन्त्र उम्मेदवारको समर्थन वा बिरोध हुने गरी कुनै कुरा व्यक्त गर्न, गराउन, प्रचार प्रसार वा प्रदर्शन गर्नु हुँदैन ।

यो परिचयपत्र हराएको खण्डमा पाउनु हुने महानुभावले कृपया निर्वाचन आयोग वा निर्वाचन कार्यालय वा जिल्ला प्रशासन कार्यालय वा नजिकको प्रहरी कार्यालयमा बुझाई दिनुहोला ।

Observers shall at all times abide by the prevailing laws of Nepal and Election Code of Conducts issued by the Election Commission Nepal.

<u>Duties of Diplomats and the supporting staffs of Diplomatic Missions</u>

- Shall respect custom, culture and sovereignty of Nepal;
- Shall refrain from issuing any public statements about the election results during polling and counting;
- Shall respect the secrecy of the vote and not interfere with the orderly conduct of voting and counting;
- Shall brief their team members on the polling process and the provisions of the Code of Conduct;
- Shall exercise their role with impartiality, objectivity and independence;
- Shall not indicate or express any political bias or preference;
- Shall refrain from carrying, wearing and displaying any electoral materials or any article of clothing, badge, pictures, symbols or other item denoting support for or opposition to any political entity;
- Shall respect the role, status and authority of election officials, and exhibit respectful and courteous behaviour to election officials and voters;
- Shall always wear their ID card issued by Election Commission Nepal while visiting polling stations; and
- Shall refrain from influencing or guiding persons involved in the electoral process

यो परिचयपत्र हराएको खण्डमा पाउनु हुने महानुभावले कृपया निर्वाचन आयोग वा निर्वाचन कार्यालय वा जिल्ला प्रशासन कार्यालय वा नजिकको प्रहरी कार्यालयमा बुझाई दिनुहोला ।

अनुसूची–१२

(दफा ३४ को उपदफा (७) सँग सम्बन्धित)

<u>अवलोकनकर्ताले पेश गर्नु पर्ने प्रतिवेदनको ढाँचा</u>

<u>निर्वाचन अवलोकन प्रतिवेदन फाराम</u>

१. अवलोकनकर्ताको विवरणः

नामः	पदः	लिङ्गः	जातजातिः
उमेरः	अपाङ्गता भएको व्यक्तिः हो/होइन यदि हो भने प्रकार खुलाउनुहोसः	कार्यालयः	टेलिफोन/मोबाइल नम्बरः
संस्था/निकायको नाम (संस्था/निकायबाट खटिएको भएमा): अवलोकन गरेको स्थानः प्रदेशः जिल्लाः गाउँ /नगर पालिकाः वडा नंः मतदान स्थलको नामः			मितिः

२. अवलोकन कार्यको विस्तृत विवरण र अवलोकनकर्ताको मूल्याङ्कन

सि. न.	**अवलोकन गरेको विषय**	**अपेक्षित अवस्थाको तुलनामा अवलोकनबाट देखिएको तथ्य** *(अति उत्तमका लागि ४, उत्तमका लागि ३, सामान्यका लागि २ र खराबका लागि १ नम्बरको महलमा (✓) चिन्ह लगाउने)*				**कैफियत**
		४	३	२	१	
१	**मतदाता दर्ता तथा परिचय पत्र वितरण**					
१.१	अन्तिम मतदाता नामावलीमा शुद्धता रहेको					
१.२	मतदाता परिचय पत्रमा शुद्धता रहेको					
१.३	मतदातासँग मतदाता परिचय पत्र नभएको अवस्थामा नेपाल सरकारले जारी गरेको अन्य परिचय पत्रको आधारमा मतदानको अवसर दिईएको					
२	**निर्वाचन प्रचार प्रसार तथा आचारसंहिताको पालना**					
२.१	राजनीतिक दल वा उम्मेदवार बीच झडप नभएको					
२.२	भाषा शैली शिष्ट, मर्यादित र व्यक्तिगत लान्छना लगाउने खालको नभएको					
२.३	मतदातालाई निर्वाचन प्रणाली, प्रक्रिया, मतदान					

	गर्ने तरीका तथा गोप्य मतदानको सुनिश्चितताको विषयमा सही जानकारी भएको					
२.४	सभा, जुलुस सम्बन्धी आचारसंहिताको पालना गरेको					
२.५	भोज भतेर तथा नगद/जिन्सी वितरण जस्ता क्रियाकलाप नभएको					
२.६	मौन अवधिमा निर्वाचन आचारसंहिताको पालना भएको					
२.७	कुनै मिथ्या तथा भ्रामक समाचार वा अमर्यादित अभिव्यक्तिको प्रयोग नभएको					
२.८	मिथ्या तथा भ्रामक समाचार वा अमर्यादित अभिव्यक्तिको उजुरी संयन्त्र भएको					
२.९	मिथ्या तथा भ्रामक समाचार वा अमर्यादित अभिव्यक्तिको उजुरी उपर सुनुवाई भएको					
२.१०	सार्वजनिक पद धारण गरेका व्यक्तिहरुले आचारसंहिताको पूर्ण पालना गरेको					
२.११	निर्वाचनमा खटिएका कर्मचारीहरुले आचारसंहिताको पूर्ण पालना गरेको					
२.१२	संचार माध्यमहरुले आचारसंहिताको पूर्ण पालना गरेको					
२.१३	सुरक्षा निकाय तथा सुरक्षा कर्मचारीहरुले आचारसंहिताको पूर्ण पालना गरेको					
२.१४	मतदाता शिक्षा कर्मचारी तथा स्वयंसेवकहरुले आचारसंहिताको पूर्ण पालना गरेको					
२.१५	राजनीतिक दलहरुबाट आचारसंहिताको पूर्ण पालना भएको					
२.१६	निर्वाचन आचारसंहिताबारे सरोकारवालाहरुलाई जानकारी भएको					
३	**मतदाता शिक्षा**					
३.१	मतदाता शिक्षा सामग्री विभिन्न माध्यम (विद्युतीय, छापा) मार्फत विभिन्न प्रकारमा (अडियो, भिडियो,छापा) उपलब्ध भएको					
३.२	मतदाता शिक्षा सामग्रीहरु प्रभावकारी रहेको					
३.३	मतदाता शिक्षामा स्थानीय श्रोत साधन (सामुदायिक रेडियो, पत्र-पत्रिका) को प्रयोग भएको					
४	**मतदान केन्द्र व्यवस्थापन तथा पहुँच**					
४.१	मतदान केन्द्र व्यवस्थापन पूर्व गरिएको सर्वदलीय बैठकमा महिला र समावेशी समूहको सहभागिता रहेको					

४.२	सुरक्षा र सडक पहुँचका दृष्टिले केन्द्र उपयुक्त रहेको					
४.३	मतदाताको दृष्टिकोणबाट उपयुक्त केन्द्र भएको					
४.४	मतदान प्रक्रियाका लागि पर्याप्त स्थान भएको					
४.५	मतदान केन्द्रको आसपास पर्याप्त सूचना/जानकारी पोस्टरहरु टाँस गरिएको					
४.६	मतदान केन्द्र राखिएको दूरी उपयुक्त भएको					
४.७	ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्ग, अशक्त तथा सुत्केरी महिलाहरुका लागि मतदान केन्द्र सम्म आवतजावतका लागि सवारी साधनको व्यवस्था भएको					
४.८	मतदान केन्द्रमा शौचालयको व्यवस्था भएको					
४.९	मतदान केन्द्र अपाङ्गमैत्री भएको					
४.१०	मतदान केन्द्र ज्येष्ठ नागरिकमैत्री भएको					
४.११	अपाङ्ग व्यक्तिहरुका लागि मतदान गर्न सहयोगीको व्यवस्था भएको					
४.१२	मतदान केन्द्रमा घाम वा पानीबाट बच्न आवश्यक व्यवस्था भएको					
४.१३	मतदान केन्द्रमा खानेपानीको व्यवस्था भएको					
४.१४	दल तथा उम्मेदवारका मतदान प्रतिनिधिहरुलाई मतदान केन्द्रमा सहज पहुँचको व्यवस्था भएको					
४.१५	दल तथा उम्मेदवारका मतदान प्रतिनिधिहरुले मतदान कार्यमा सहयोग गरेको					
४.१६	आयोगबाट निर्धारित ढाँचामा मतदान केन्द्रको Layout तयार भएको					
५	**मतदान प्रक्रियाको व्यवस्थापन**					
५.१	मतदातालाई मतदान गर्ने प्रक्रिया, मतपत्र र गोप्य मतदानको सुनिश्चितताको विषयमा पर्याप्त जानकारी भएको					
५.२	तोकिएको समयमा नै मतदान प्रारम्भ भएको					
५.३	गोप्य मतदानका लागि स्थान, छेकाबारा र स्वस्तिक छापको यथोचित व्यवस्था भएको					
५.४	मतदान प्रक्रियाबारे राजनीतिक दल र सरोकारवाला बीचको छलफलमा भएको निर्णयको पालना पूर्ण रुपले भएको					
५.५	मतदानका दिन हुनुपर्ने मुचुल्का लगायतका कागजातहरु चुस्त/दुरुस्त रहेको					
५.६	निर्धारित समय भित्र मतदान सम्पन्न भएको					
५.७	मतदानको समयमा कुनै असामान्य घटना					

	नभएको					
६	**निर्वाचन सामग्री व्यवस्थापन**					
६.१	फोटो सहितको मतदाता नामावलीको विवरणमा मतदाताको नाम भएको, पहिचान गर्न सहज भएको					
६.२	राजनीतिक दल र अन्य सरोकारवालाहरुको लागि मतदाता नामावली उपलब्ध भएको					
६.३	आयोगले निर्धारण गरे बमोजिमका सबै निर्वाचन सामग्री मतदान केन्द्रमा उपलब्ध रहेको					
६.४	मतपत्र ढुवानी समयमै भई प्राप्त भएको					
७	**जनशक्ति व्यवस्थापन**					
७.१	मतदान केन्द्रका लागि दरबन्दी बमोजिमको जनशक्ति उपलब्ध भएको					
७.२	उपलब्ध जनशक्ति लैङ्गिक तथा समावेशी नीति अनुरुप रहेको					
७.३	मतदान अधिकृत, सहायक मतदान अधिकृत र मतदान केन्द्रमा खटिने अन्य जनशक्ति परिचालन र अभिमुखीकरण/तालिम सम्बन्धी योजना बनाई सोही बमोजिम कार्यान्वयन भएको					
७.४	खटिएका कर्मचारीले आ-आफ्नो जिम्मेवारी कुशलतापूर्वक सम्पन्न गरेको					
७.५	कर्मचारीको भाषाशैली र व्यवहार शिष्ट र मर्यादित भएको					
७.६	कर्मचारीले तोकिएका जानकारी समयमै सम्बन्धित निकायमा उपलब्ध गराएको					
७.७	मतदान केन्द्रमा खटिने कर्मचारीलाई कुनै प्रकारको कठिनाई नभएको					
८	**पर्यवेक्षण**					
८.१	अनुमति प्राप्त गरेका व्यक्तिहरु मात्र पर्यवेक्षणमा खटिएको					
८.२	पर्यवेक्षकले कुनै राजनीतिक दल वा उम्मेदवारप्रति कुनै आग्रह वा पूर्वाग्रह/आबद्धता नदेखाएको					
८.३	पर्यवेक्षक कुनै राजनीतिक दलको सदस्य नरहेको					
८.४	पर्यवेक्षणमा महिला तथा समावेशी समूहको समानुपातिक सहभागिता रहेको					
८.५	पर्यवेक्षकले अभिमुखीकरण तालिम प्राप्त गरेको					

८.६	पर्यवेक्षकले निर्वाचन आचारसंहिताको पालना गरेको					
८.७	पर्यवेक्षकले निर्वाचनको काममा कुनै बाधा नपुऱ्याएको					
८.८	पर्यवेक्षकले परिचयपत्र देखिने गरी लगाएको					
९	**सुरक्षा अवस्था**					
९.१	आम मतदाताले राजनीतिक दल वा उम्मेदवारको नीति कार्यक्रमको बारेमा जान्न, प्रचार-प्रसारमा सहभागी हुन र मतदान गर्न जान सुरक्षाको अनुभूति गरेको					
९.२	निर्वाचनमा भाग लिने प्रत्येक राजनीतिक दल/उम्मेदवारले प्रचार-प्रसार तथा निर्वाचनमा भाग लिन पर्याप्त मात्रामा सुरक्षाको अनुभूति गरेको					
९.३	महिला तथा समावेशी उम्मेदवारहरुका लागि वैकल्पिक सुरक्षा योजना तयार भएको					
९.४	मतदान केन्द्रमा सुरक्षा प्रदान गर्नको लागि आवश्यक सुरक्षा योजना, जनशक्ति र साधन श्रोत उपलब्ध भएको					
९.५	मतदान केन्द्रमा खटिएका सुरक्षाकर्मीहरु अभिमुखीकरण मार्फत निर्वाचन सुरक्षाको विषयमा जानकार भएको					
९.६	सुरक्षा संवेदनशीलताको आधारमा वैकल्पिक सुरक्षा योजना र कार्यक्रम तयार भएको					
९.७	स्वच्छ, स्वतन्त्र, निष्पक्ष र विश्वसनीय निर्वाचनलाई बाधा पुऱ्याउने खालका घटनाहरु नभएको					
९.८	लिङ्ग, जातजाती, धर्म वा अन्य अवस्थाका कारण हुने विभेद तथा हिंसाका घटना नभएको					
९.९	निर्वाचन सामग्रीको सुरक्षा प्रभावकारी रहेको					
९.१०	मतदान पछि मतपेटिका ढुवानी र मतगणनाको लागि आवश्यक सुरक्षा प्रभावकारी रहेको					
१०	**लैङ्गिक समावेशिता**					
१०.१	महिला निर्वाचन अधिकृत लगायत महिला निर्वाचन कर्मचारीहरुको निर्वाचन कार्यमा राम्रो सहभागिता रहेको					
१०.२	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई निर्वाचनको कार्यमा एजेन्ट/स्वयंसेवकका रुपमा खटाइएको					

१०.३	मतदान केन्द्रमा आवश्यक मात्रामा महिला सुरक्षाकर्मीहरु खटाइएको					
१०.४	महिला मतदाताहरुको सहभागिता उत्साहजनक रहेको					
१०.५	दल तथा उम्मेदवारका मतदान प्रतिनिधिहरुमा महिलाबाट प्रतिनिधित्व भएको					
१०.६	दल तथा उम्मेदवारका मतदान प्रतिनिधिहरुमा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुबाट प्रतिनिधित्व भएको					
१०.७	मत गणनाको काममा महिलाहरुको सहभागिता रहेको					
११	**स्वास्थ्य सुरक्षाका उपायहरु**					
११.१	मतदान केन्द्रमा स्वास्थ्य सुरक्षाका उपायहरु अपनाइएको					
११.२	जेष्ठ नागरिकहरु र दीर्घरोगीहरुका लागि मतदान गर्न विशेष व्यवस्था गरिएको					
११.३	मतदाताहरुले मतदान केन्द्रमा स्वास्थ्य सुरक्षाको अनुभूति गरेको					
११.४	मतदान केन्द्रमा First-Aid Box को व्यवस्था भएको					
११.५	मतदान केन्द्रको आसपास सूचना/जानकारी पोस्टरहरु टाँस गरिएको					
१२	**निर्वाचन विवाद निरुपणको अवस्था**					
१२.१	निर्वाचन विवाद निरुपण सम्बन्धी स्पष्ट कानूनी व्यवस्था रहेको					
१२.२	निर्वाचन विवादको उजुरीका लागि सहज पहुँच भएको					
१२.३	आचारसंहिता उल्लङ्घनको विषयमा उजुरीका लागि सहज पहुँच भएको					

३. अवलोकनका क्रममा देखिएका सकारात्मक/सबल पक्षहरु

४. अवलोकनका क्रममा देखिएका सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु

५. अवलोकनबाट प्राप्त सुझाव र आयोगलाई गरिएको सिफारिस

६. अवलोकनसँग सम्बन्धित तस्वीरहरु (केही भए)

७. अवलोकन सम्बन्धी थप विषय (केही भए संक्षेपमा समावेश गर्ने)

अनुसूची-१३

(दफा ३४ को उपदफा (१०) सँग सम्बन्धित)

सम्पर्क अधिकृत परिचयपत्र

..................निर्वाचन,...... /..............Election,......

सम्पर्क अधिकृत परिचयपत्र /Liaison Officer Identity Card

ID Card No:

परिचय पत्र नं. :

Name:

नाम,थर:

Name of the Office:

कार्यालयको नाम :

Designation :

kb पद :

Place of Assignment :

खटाइएको स्थान:

Validity of ID Card :

परिचय-पत्र बहाल रहने अवधि :

Signature of Card Holder :

परिचय-पत्र पाउनेको दस्तखत:

Photo/फोटो

Signature of the official of ECN

निर्वाचन आयोगको आधिकारिक व्यक्तिको

दस्तखत :

Name:

नाम:

Designation:

पद:

मिति:

Date:

This holder of this card will have access to the electoral premises.

परिचयपत्र बहाकलाई मतदान केन्द्र र मतगणना स्थलसम्म प्रवेश अनुमति रहनेछ ।

Liasion officer shall at all times abide by the prevailing laws of Nepal and Election Code of Conducts issued by the Election Commission

Duties of Liasion officer

- Shall respect custom, culture and sovereignty of Nepal;
- Shall refrain from issuing any public statements about the election results during polling and counting;
- Shall respect the secrecy of the vote and not interfere with the orderly conduct of voting and counting;
- Shall brief their team members on the polling process and the provisions of the Code of Conduct;
- Shall exercise their role with impartiality, objectivity and independence;
- Shall not indicate or express any political bias or preference;
- Shall refrain from carrying, wearing and displaying any electoral materials or any article of clothing, badge, pictures, symbols or other item denoting support for or opposition to any political entity;
- Shall respect the role, status and authority of election officials, and exhibit respectful and courteous behaviour to election officials and voters;
- Shall always wear their ID card issued by Election Commission Nepal while visiting polling stations; and
- Shall refrain from influencing or guiding persons involved in the electoral process

यो परिचयपत्र हराएको खण्डमा पाउनु हुने महानुभावले कृपया निर्वाचन आयोग वा निर्वाचन कार्यालय वा जिल्ला प्रशासन कार्यालय वा नजिकको प्रहरी कार्यालयमा बुझाई दिनुहोला ।